



Vasile ROTARU

# Aplicarea prevederilor legale privind acordul de recunoaștere a vinovăției

## Îndrumar pentru avocați

Acest îndrumar pentru avocați a apărut cu sprijinul Asociației Barourilor Americane / Inițiativa pentru Supremația Legii și a fost finanțat printr-un grant acordat de către Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile exprimate aparțin autorului și nu reflectă neapărat opinia Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

**Vasile ROTARU** este avocat și conferențiar universitar la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova unde predă Procesul penal și Justiția juvenilă. Este autorul mai multor manuale și ghiduri în domeniul justiției penale și justiției juvenile.

**Vasile ROTARU**

**Aplicarea prevederilor  
legale privind acordul de  
recunoaștere a vinovăției**

**Îndrumar pentru avocați**

CHIȘINĂU 2013

CZU 343.13:343.163

R 82

**Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții**

**Rotaru, Vasile.**

Aplicarea prevederilor legale privind acordul de recunoaștere a vinovăției : Îndrumar pentru avocați / Vasile Rotaru. – Chișinău : S. n., 2013 (Tipografia-Sirius). – 52 p.

ISBN 978-9975-57-098-5.

343.13:343.163

R 82

ISBN 978-9975-57-098-5.

© Vasile Rotaru, 2013

## CUPRINS:

<b>CAPITOLUL I. ACORDUL DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI.....</b>	<b>5</b>
1. Noțiuni generale privind acordul de recunoaștere a vinovăției .....	5
2. Condițiile legale stabilite față de acord.....	7
3. Dreptul învinutului sau inculpatului de a încheia un acord .....	9
4. Funcțiile apărătorului la încheierea acordului.....	10
5. Avantajele acordului pentru persoana acuzată.....	10
6. Aspecte deontologice privind acordul de recunoaștere a vinovăției .....	12
<b>CAPITOLUL II. ACTIVITATEA AVOCATULUI ÎN CADRUL ÎNCHEIERII</b>	
<b>ACORULUI DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI .....</b>	<b>15</b>
1. Aspecte generale .....	15
2. Evaluarea oportunității negocierii unui acord.....	17
3. Convingerea procurorului de a încheia un acord .....	23
4. Negocierea acordului .....	27
5. Obligația de informare a clientului .....	31
6. Renunțarea la acordul de recunoaștere a vinovăției .....	33
<b>CAPITOLUL III. PROCEDURA PRIVIND ACORDUL DE</b>	
<b>RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ.....</b>	<b>35</b>
1. Aspecte generale .....	35
2. Examinarea valabilității acordului; procedura de acceptare a acordului de recunoaștere a vinovăției .....	35
3. Decizia privind acceptarea acordului .....	41
4. Judecata în primă instanță a cauzei în cazul respingerii acordului de recunoaștere a vinovăției.....	41
5. Judecata în primă instanță a cauzei în cazul acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției.....	43
6. Atacarea cu recurs a sentinței în cazul acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției.....	44
7. Înainte de a trece la alt dosar.....	30
<b>BIBLIOGRAFIE .....</b>	<b>45</b>
<b>ANEXĂ.....</b>	<b>46</b>

## INTRODUCERE

Avocatul este unul dintre promotorii principiilor unui stat de drept, supremației legii și protecției drepturilor fundamentale ale omului. Avocatul este un participant activ la realizarea sarcinilor justiției și la formarea culturii juridice a cetățenilor. Implicarea avocatului și calitatea prestației sale depind în mare măsură de pregătirea profesională și performanțele obținute de-a lungul timpului. Dedicția avocaților și efortul depus zilnic pentru promovarea adevăratelor valori sunt indispensabile pentru consolidarea profesiei juridice.

Un mijloc eficient de a favoriza creșterea calității asistenței juridice acordate de avocați este susținerea eforturilor avocaților de a-și îmbunătăți abilitățile profesionale. Din aceste motive, crearea oportunităților de formare profesională, precum și facilitarea accesului avocaților la cursuri de instruire și literatură de specialitate reprezintă modalități esențiale de asigurare a creșterii profesionale.

Asociația Barourilor Americane / Inițiativa pentru Supremația Legii (ABA ROLI) a susținut publicarea unei serii de îndrumare pentru avocați pe domenii de interes pentru a ușura munca zilnică a acestora și a contribui la crearea unui program de formare continuă a avocaților. Acest îndrumar se referă la aplicarea prevederilor legale cu privire la acordul de recunoaștere a vinovăției. Autorul a descris în detaliu pașii pe care trebuie să-i întreprindă un avocat pentru a asigura o apărare penală eficientă a clientului său în cazul încheierii unui astfel de acord, analizând atât prevederile Codului de Procedură Penală, principiile de deontologie profesională, cât și tehnicile de lucru cu clientul.

*Mihaela Vidaicu, dr. în drept  
Consultant juridic,  
ABA ROLI Moldova*

## CAPITOLUL I. ACORDUL DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI

### 1. Noțiuni generale privind acordul de recunoaștere a vinovăției

Acordul de recunoaștere a vinovăției este o înțelegere (legea o numește tranzacție) între învinuit, sau după caz inculpat, și procuror prin care primul este de acord să recunoască vinovăția, fapt care trebuie să rezulte într-o reducere a pedepsei, dacă este acceptată de către instanța de judecată.

Instituția acordului de recunoaștere a vinovăției a apărut în baza instituției pledării, existentă în sistemul *common law*. Pledarea se referă la cazul în care persoana compare în fața instanței de judecată cu diferite ocazii (de exemplu, la înaintarea oficială a învinuirii) și este întrebată dacă pledează vinovată sau nevinovată.

Pledarea nevinovat este respingerea formală de către acuzat a faptului că el a comis infracțiunea de care este învinuit.

Pledarea vinovat este o recunoaștere a vinovăției făcută într-un mod formal. Aceasta uneori este privită ca o formă a mărturisirii, deși există diferențe esențiale între mărturisire și pledarea vinovat. O mărturisire este o relatare a unui șir de fapte (de exemplu, “*eu l-am împușcat*”), în timp ce pledoaria vinovat este o admitere a tuturor elementelor unei învinuiri penale (de exemplu, “*sunt vinovat de omor cu circumstanțe atenuante*”). Pledarea vinovat a învinuitului, de asemenea, conține o evaluare a culpabilității, a gravității morale a comportamentului său, pericolului lui pentru societate și pedeapsa care, ținând cont de dimensiunile sociale și individuale ale cazului, trebuie aplicată. Pledarea vinovat are ca efect o condamnare fără un proces judiciar deplin, inculpatul privându-se de un șir de drepturi care acompaniază un astfel de proces.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova nu operează cu termenul “pledoarie” sau “pledare”. Echivalentul apropiat ar putea fi termenul de recunoaștere a vinovăției. În doctrina din spațiul postsovietic recunoașterea vinovăției este privită ca relatarea unor fapte, fără necesitatea de a da o apreciere de drept acestora. Declarația de recunoaștere a vinovăției făcută la încheierea unui acord se apropie mai mult de pledoaria vinovat decât de simpla mărturisire a săvârșirii infracțiunii. Astfel, potrivit lit. f) și g) ale pct. 5) din alin. (3) al art. 506 din CPP, învinuitul trebuie să aibă și o înțelegere de drept a faptelor pe care le relatează, trebuie să știe dacă fapta lui a fost săvârșită cu vinovăție,

care este încadrarea juridică a acestei fapte și care este gradul prejudiciabil al acesteea (este o infracțiune gravă sau nu).

Încheierea și acceptarea acordului de recunoaștere a vinovăției presupune acceptarea de către inculpat a bazei faptice incriminate acestuia. Persoana care consimte să fie condamnată în cadrul acestei instituții renunță la majoritatea drepturilor de care ar fi beneficiat în cadrul procesului. Astfel, de exemplu, ea renunță la privilegiul său contra autoincriminării sau de a păstra tăcerea, de a participa la cercetarea nemijlocită a probelor în instanță, de a declara inadmisibile probele acuzării, de a solicita administrarea de noi probe etc. Cea mai importantă consecință a acordului este că acesta, odată admis de instanță, este echivalent cu procesul de constatare a circumstanțelor cauzei în cadrul cercetărilor judecătorești fără ca aceasta să aibă loc.

Din aceste considerente procedura acordului de recunoaștere a vinovăției reprezintă o formă simplificată de examinare a cauzelor penale în instanță. În așa fel, această procedură oferă și posibilitatea examinării de urgență a cauzelor. Dacă dosarul a parvenit în instanța de judecată cu acord de recunoaștere a vinovăției, de regulă, judecătorul urmează să pună cauza pe rol fără a ține ședința preliminară și să ia măsurile necesare pentru pregătirea și desfășurarea ședinței de judecare a cauzei, astfel ca aceasta să nu fie amânată.

Chiar dacă inițial acordul de recunoaștere a vinovăției a fost primit cu reticență, ulterior această instituție a început să aibă un rol important în exercitarea justiției. În ultimii ani, conform datelor Procuraturii Generale, aproximativ 44-46% din cauzele trimise în instanță sunt judecate în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției. Dacă în anul 2004, primul an deplin în care a fost pusă în aplicare instituția acordului de recunoaștere a vinovăției, au fost trimise în instanță de judecată doar 1 120 cauze, ceea ce constituia 7% din numărul total de cauze trimise în judecată, iar procentul de judecare a cauzelor prin procedura acordului de recunoaștere a vinovăției a constituit doar 8% din numărul total de cauze, în ultimii ani, cota cauzelor trimise în instanță și judecate prin procedura acordului de recunoaștere a vinovăției a crescut considerabil. (vezi tabelul de mai jos)

Numărul de cauze	Anul 2004	Anul 2010	Anul 2011
Număr total de cauze transmise de către procuratură în instanță	15 304	8 898	9 338



Număr de cauze transmise prin acord de recunoaștere a vinovăției	1 120	2 612	2 616
%	7%	29%	33,5%
Număr total de cauze judecate cu adoptarea sentinței	13 738	8 468	9 133
Număr de cauze judecate prin procedura acordului de recunoaștere a vinovăției	1 113	3 755	4 182
%	8%	44%	46%

Sursa: Rapoartele de activitate ale Procuraturii Generale.

## 2. Condiții legale stabilite pentru acordul de recunoaștere a vinovăției

Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi încheiat numai în cazul respectării unor condiții stabilite expres de către lege:

- *Forma scrisă a acordului de recunoaștere a vinovăției*

Acordul de recunoaștere a vinovăției este o tranzacție care urmează a fi întocmită în formă scrisă. Acordul de recunoaștere a vinovăției trebuie să conțină răspuns la toate întrebările specificate la art.505 alin.(2) CPP, precum și cele enumerate la art.506 alin.(3) CPP. Răspunsurile urmează a fi consemnate de învinuit, inculpat. Acordul de recunoaștere a vinovăției se semnează de procuror, învinuit sau inculpat și apărătorul acestuia, astfel ca semnăturile să fie pe fiecare pagină a acordului.

- *Participarea apărătorului*

Apărătorul are un rol primordial în asigurarea condițiilor de validare a acordului. Participarea apărătorului la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției este expres stabilită de lege, iar acuzatul nu poate renunța la serviciile apărătorului în cadrul acestei proceduri.

Asistența acordată de un apărător este frecvent considerată ca un suport pentru prezumarea caracterului benevol al recunoașterii vinovăției. Din aceste considerente, la acceptarea acordului instanța este obligată să stabilească dacă inculpatul este satisfăcut de calitatea asistenței juridice acordate de apărătorul său și dacă acesta a avut posibilitatea de a citi și discuta cu avocatul său acordul și poziția sa până la semnarea acestuia.

Prestația ineficientă a apărătorului este un temei pentru instanță de a nu accepta acordul sau de a casa în recurs sentința pronunțată în această procedură. Asistența apărătorului este ineficientă atunci când prestația lui este sub limita standardului rezonabilității și există probabilitatea că dacă apărătorul nu ar fi fost atât de ineficient, inculpatul nu ar fi încheiat un acord, dar ar fi ales judecarea în cadrul unui proces obișnuit al cazului său. Drept exemplu de asistență ineficientă poate fi informarea greșită a inculpatului despre legea ce se aplică, consecințele recunoașterii vinovăției sau o posibilă hotărâre a instanței de judecată.

În afară de asistența juridică propriu zisă, avocatul urmează să anexeze la acord un certificat separat, în scris, prin care declară că acordul de recunoaștere a vinovăției de către învinuit, inculpat a fost examinat de el personal, că procedura de încheiere a lui, prevăzută de art. 505 CPP, a fost respectată și că recunoașterea vinovăției de către învinuit, inculpat rezultă din înțelegerea lor confidențială anticipată.

- *Infrațiunile în privința cărora este posibilă încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției și momentul încheierii acestuia*

Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi încheiat odată ce persoana este pusă sub învinuire și până la începerea cercetării judecătorești. Legea limitează încheierea acordului la infrațiunile ușoare, mai puțin grave sau grave. În cazul în care persoana este învinuită de mai multe infracțiuni unele dintre care nu cad sub incidența acestei proceduri speciale deoarece sunt de o gravitate mai mare, cauza urmează a fi disjunsă în privința acestor infracțiuni care vor fi examinate în procedura obișnuită.

Chiar dacă este posibilă o disjungere a cazurilor, încheierea acordului numai în privința unor infracțiuni mai puțin grave nu ar putea avea o influență substanțială atât asupra termenilor examinării, cât și a pedepsei finale, de aceea avocatul ar putea recomanda abținerea de la încheierea unui acord în astfel de situații.

- *Cerințe privind părțile acordului*

Deoarece legea indică expres că participanți la încheierea acordului sunt persoana acuzată, apărătorul și procurorul, interpretarea curentă a normei legale de către CSJ este că consimțământul părții vătămate sau civile la încheierea și, respectiv, acceptarea acordului nu se cere. Totuși, la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției cu persoana minoră, aceasta trebuie să fie

asistată de reprezentantul său legal, recunoscut în această calitate în modul prevăzut de lege, precum și de pedagog sau, după caz, de psiholog, care vor semna pe fiecare pagină a acordului și declarația făcută de minor în ședința de judecată (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 6 din 24 decembrie 2010 privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției*, p.13, în continuare – Hot. Plenului)

Codul de procedură penală art.504 alin.3 interzice instanței de judecată să participe la discuții de recunoaștere a vinovăției. Interdicția există pentru a evita riscul impunerii inculpatului de a accepta recunoașterea vinovăției, de a proteja integritatea procesului judiciar, și de a păstra imparțialitatea judecătorului după ce s-a încheiat un acord. Cu toate acestea, instanța de judecată, odată cu verificarea faptului dacă inculpatului i-a fost înmănată informația în scris privind drepturile și obligațiile sale sau în cadrul ședinței preliminare, este obligată să anunțe inculpatul despre dreptul de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției. În așa fel se oferă garanții suplimentare pentru realizarea dreptului inculpatului de a încheia un acord până la începerea cercetării judecătorești. Inculpatul, în acest caz, trebuie să fie informat despre acest drept și să-i fie puse la dispoziție mijloacele necesare pentru exercitarea deplină al acestuia.

### **3. Dreptul învinuitului sau inculpatului de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției**

Dreptul învinuitului sau inculpatului de a încheia un acord este un drept garantat de lege. Astfel, în virtutea principiului egalității cetățenilor, procurorul ar fi obligat să încheie un acord cu un învinuit care se află într-o situație similară cu un altul cu care procurorul deja a încheiat un acord. Dacă ar face invers, inevitabil, ar fi o discriminare a unor învinuiți față de alții sau, cel puțin, aplicarea acestei instituții ar căpăta un caracter arbitrar.

Posibilitatea interpretării legii în sensul existenței unui drept absolut al persoanei acuzate de a insista la încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției este susținută atât de unii teoreticieni, cât și practicieni. Astfel, Plenul CSJ în pct. 2.1 al Hotărârii din 24 decembrie 2010 a menționat că, dacă propunerea de a încheia acordul de recunoaștere a vinovăției a fost făcută conform prevederilor art.66 alin.(2) pct.10) CPP, de către învinuit, inculpat și apărătorul său, însă procurorul refuză să încheie un astfel de acord, refuzul

urmează să fie confirmat prin ordonanță motivată, a cărei legalitate va putea fi contestată judecătorului de instrucție conform art.313 CPP, cu respectarea procedurii prealabile. Deci, avocatul dacă consideră că acordul ar fi în beneficiul clientului, în condițiile în care procurorul refuză încheierea acordului, ar putea să se folosească de această linie de argumentare pentru a ataca refuzul procurorului.

#### **4. Funcțiile apărătorului la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției**

De la inițierea acordului și până la încheierea lui, Codul de procedură penală reglementează numai obligația apărătorului de a discuta cu clientul său anumite aspecte ale cazului și ale drepturilor învinuitului în caz de încheiere a acordului. Codul nu reglementează însuși procedura negocierilor.

Totuși, avocatul în cadrul acestei proceduri simplificate are sarcini specifice, care uneori necesită abilități speciale. În cadrul încheierii unui acord funcțiile apărătorului pot fi divizate în patru categorii mari:

- Evaluarea oportunității de a încheia un acord
- Informarea clientului despre această oportunitate
- Convingerea procurorului despre rezonabilitatea încheierii unui acord în caz că este nevoie (omisiunea de a negocia = asistență ineficientă)
- Negocierea unei poziții cât mai favorabile

Conținutul acestor funcții sunt descrise mai jos la capitolul ce vizează activitatea avocatului în cadrul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției.

#### **5. Avantajele acordului de recunoaștere a vinovăției pentru persoana acuzată**

Atunci când exploatează posibilitatea încheierii unui acord, avocatul trebuie să înțeleagă care ar fi avantajele acestuia pentru clientul său, ceea ce îl va ajuta în luarea unei decizii corecte. Cu toate că fiecare caz este unic și poate prezenta unele particularități, totuși, există o gamă de avantaje care ar putea fi aplicabile în fiecare caz.

Un avantaj evident este faptul că învinuitul obține o pedeapsă mai blândă decât ar fi obținut în urma unui proces judiciar tradițional. La prima vedere, legislația nu oferă certitudinea reducerii pedepsei, în sensul că inculpatul ni-

ciodată nu va ști dacă pedeapsa stabilită în urma acordului este substanțial diferită de cea care ar fi obținut-o în cadrul unui proces judiciar deplin (mai ales în cazul infracțiunilor mai puțin grave). Cu toate că nu sunt efectuate studii în această privință, în baza unor observații, se poate de afirmat că acordul de recunoaștere a vinovăției într-adevăr ajută persoanele acuzate să obțină o pedeapsă mai mică.

Învinuitul, iar uneori și familia lui, beneficiază de o protecție a reputației sale datorită anonimatului relativ al procesului în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției. Acest fapt este valabil deoarece judecarea acordului are loc, de obicei, fără participarea părții vătămate, fără participarea martorilor etc.

Teoretic, acordul de recunoaștere a vinovăției are potențialul de a diminua problemele pe care le are modelul tradițional în ceea ce privește responsabilizarea persoanei acuzate. Învinuitul are oportunitatea de a negocia cu procurorul un aranjament mai puțin tehnic și legalizat, condițiile acordului său și, în așa fel, să devină o persoană ce participă la procesul de luare a deciziei în cadrul stabilirii pedepsei. O așa participare nu numai că promovează demnitatea individului, dar, de asemenea, are și o valoare instrumentală. Deoarece învinuitul poate să se simtă moral obligat să onoreze compromisul la care s-a ajuns – adică să respecte produsul procesului la care el a participat – este mult mai probabil ca el să se simtă reconciliat cu pedeapsa impusă.

În cazul persoanelor arestate durata mare de timp care se scurge până la ajungerea cazului la faza judecății presupune că aceste persoane se vor afla o perioadă relativ lungă în stare de arest. Majoritatea persoanelor care au trecut mai înainte prin sistemul judiciar ar prefera să fie deținute într-un penitenciar decât să se afle în izolator. În așa fel, atunci când pedeapsa este foarte probabilă, o soluționare rapidă a cazului prin intermediul pledării vinovat oferă posibilitatea unui transfer rapid într-un penitenciar care, de obicei, este mai confortabil, mai curat, mai sigur și sunt mai multe șanse de a avea o ocupație. Această accelerare duce la faptul că se micșorează și perioada în care învinuții eliberați pe cauțiune pot comite o nouă infracțiune în așteptarea procesului și că sancționarea are loc mai aproape de momentul în care a fost comisă infracțiunea.

Deși majoritatea inculpaților sunt interesați, în primul rând, de reducerea pedepsei, ei sunt de acord să negocieze și pentru a reduce din neliniștea lor prin asigurarea unei certitudini în dispunerea cazului lor.

Deci, în mare măsură, clientul poate beneficia în urma unui acord deoarece obține o pedeapsă mai blândă și beneficiază de un proces mai rapid. Mai mult ca atât, încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției exclude audierea părții vătămate, fapt care poate avea un impact negativ la stabilirea pedepsei. De asemenea, încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției ar putea exclude un eventual apel sau recurs.

În fiecare caz aparte avocatul poate discuta aceste aspecte, precum și altele care pot fi relevante pentru a decide ce se dorește prin încheierea unui acord. Totodată, avocatul trebuie să țină cont că datorită avantajelor care le are, acordul poate determina și persoanele nevinovate să recunoască vinovăția. Condamnarea unor persoane nevinovate poate avea loc datorită naturii acestei instituții de a se declara vinovate, precum și din cauza că majoritatea drepturilor procedurale stabilite pentru a proteja învinuții inocenți de la o condamnare eronată nu mai sunt aplicabile în cazul pledării vinovat și nu pot preîntâmpina aceste lucruri.

Pericolul este mai mare în cazul unor infracțiuni mai puțin grave (în cazul infracțiunilor grave, datorită faptului că pedeapsa este prea aspră, persoanele nevinovate nu ar accepta ușor acordul) și, mai ales, în cazul în care persoana a mai fost anterior condamnată.

## **6. Aspecte deontologice privind acordul de recunoaștere a vinovăției**

În afară de aspectele profesionale, avocatul trebuie să cunoască și problemele de ordin etic cu care se poate confrunta în legătură cu instituția acordului de recunoaștere a vinovăției. În practica noastră, dar și a altor țări în care există instituția acordului, au fost menționate următoarele probleme:

- *Dilema menținerii relațiilor bune cu acuzatorul*

Pe de o parte, avocatul este obligat să servească interesele învinuitului, fapt care ar putea duce la respingerea unui acord propus de procuror atunci când acesta îi este în defavoare. Pe de altă parte, apărătorul va dori să mențină o relație bună cu procurorul, fapt care ar duce uneori la acceptarea unui număr de acorduri. Astfel, avocatul poate să se pomenească în situația în care își convinge clientul să coopereze cu procurorul pentru a încheia un acord.

Această dilemă nu este caracteristică numai acordului de recunoaștere a vinovăției. În practica noastră aceasta se manifestă, în special, în cazurile când

apărătorul trece cu vederea încălcările comise la faza de urmărire penală pentru a menține relațiile bune cu organul de urmărire penală.

- *Tentația acordului de recunoaștere a vinovăției*

Chiar dacă procurorul nu încearcă să determine în vreun fel apărătorul să accepte încheierea unui acord, tentația încheierii acestuia există și, din practica pe care o cunoaștem, este mai mare decât dorința de a încheia acordul pentru menținerea relațiilor bune. Deoarece încheierea unui acord oferă posibilitatea de a finaliza mai repede un caz, unii avocați se orientează automat la negocierea cazurilor fără a le studia sau a consulta clienții într-o manieră profesională.

Tentația acordului este susținută și de interesul financiar pe care îl are avocatul în cazul în care contractul cu clientul prevede plata în avans a unei sume concrete pentru lucru pe dosar. De obicei, suma este stabilită în așa fel încât să asigure plata pentru munca lor pe parcursul urmăririi penale, iar uneori și pe parcursul judecății. În cazurile când plata a fost făcută pe deplin este natural să apară tentația de a soluționa cazul cât mai repede, un mijloc eficient de a face aceasta fiind acordul de recunoaștere a vinovăției.

Tendința de a obține un onorariu cu un efort mai mic poate duce și la alte variante ale acestei probleme. De exemplu, apărătorul acceptă un caz, fixând un onorariu redus, câteodată fiind de acord la orice sumă semnificativă care o poate oferi clientul. Aceasta se face în cazurile când clientul recunoaște vinovăția, dar apărătorul se orientează la perspectiva că va convinge clientul să încheie un acord și, astfel, va încheia rapid cazul. De obicei, un asemenea apărător poate declara clientului că în situația lui încheierea unui acord este cea mai bună soluție și că el poate să îi asigure un acord favorabil datorită relațiilor lui speciale cu procurorul. Dacă aceasta nu funcționează, apărătorul poate să se adreseze familiei clientului ca aceștia să-l convingă să accepte un acord. Mai mult ca atât, în dorința de a determina învinuitul de a accepta încheierea unui acord, apărătorul poate induce în eroare clientul său. Astfel, acești apărători pot instrumenta mai multe cazuri și toate eforturile lor sunt îndreptate spre atingerea acestui acord, interesele clientului său rămânând în umbră.

În acest context, clienții pot fi ei înșiși suspicioși atunci când avocatul le propune un acord de recunoaștere a vinovăției, gândindu-se că avocatul nu este interesat în altceva decât instrumentarea rapidă a cazului. Avocații trebuie să țină cont de acest lucru și să fie gata să adreseze astfel de îngrijorări, chiar dacă clientul nu le exprimă. Ignorarea acestui lucru poate duce la neînțelegeri

și neîncredere. În așa caz, un acord de recunoaștere a vinovăției ar putea fi respins de client, chiar dacă acesta i-ar fi benefic.

- *Transparența redusă a muncii avocatului*

În virtutea faptului că acordul simplifică munca avocatului și acesta nu este nevoit să îndeplinească toate acțiunile care în mod normal un avocat le are de îndeplinit (examinarea probelor în instanță, lucrul cu probatoriul la urmărirea penală etc.), clientul ar putea să nu fie în stare să aprecieze calitatea muncii avocaților. La rândul său, avocatul ar putea să se folosească de acord în calitate de scurtătură pentru a depune eforturi mai mici. Totuși, munca avocatului în cadrul unui acord nu necesită mai puțin efort decât în cazurile procedurii obișnuite. Este important ca standardele de activitate ale avocatului să fie cunoscute de către clienți în așa fel încât aceștia să poate aprecia munca avocatului, iar acesta să nu se simtă confortabil numai în a se limita la semnarea acordului.

- *Deformare profesională*

Probabil experiența multor avocați este că majoritatea covârșitoare a clienților sunt, de fapt, vinovați de acuzațiile care li se aduc. Această realitate poate duce, cel puțin pentru categoria de clienți defavorizați social, la o abordare de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției chiar și atunci când clientul ar putea fi nevinovat. Astfel, avocatul poate percepe ca neesențială verificarea în ce măsură acordul este potrivit unui caz concret, ocolind etapele necesare efectuării unei pregătiri pentru luarea deciziei în privința acordului.

- *Conflictele de interese*

În practica aplicării acordului a fost evidențiat un potențial conflict de interese care apare atunci când avocatul acordă asistență juridică mai multor co-învinuiți și unul din ei dorește să încheie un acord de recunoaștere a vinovăției. În astfel de cazuri recomandarea este ca avocatul să renunțe la reprezentarea unuia din clienți.



## CAPITOLUL II. ACTIVITATEA AVOCATULUI ÎN CADRUL ÎNCHEIERII ACORULUI DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI

### 1. Aspecte generale

Prin încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției, persoana acuzată renunță de a fi judecată în cadrul unui proces judiciar deplin și se privează de un șir întreg de drepturi. Din aceste considerente, ea ar trebui să facă acest pas numai în cazul în care va avea anumite beneficii. De asemenea, ea trebuie să înțeleagă foarte clar consecințele acestei hotărâri. În acest sens, apărătorul are un rol primordial recunoscut de legislație<sup>1</sup>, care impune acestuia obligații specifice.

În SUA, țara de origine a acordului, inculpatul nu poate fi obligat să respecte decizia sa de a recunoaște vinovăția dacă el nu a avut o asistență eficientă din partea apărătorului<sup>2</sup>. Aproape unanim, practica judiciară a stabilit că reprezentarea adecvată de către apărător nu se bazează pe cantitatea timpului pe care apărătorul l-a petrecut vorbind cu clientul său sau discutând posibilele strategii de apărare, dar și de reprezentarea substanțială acordată învinuitului. Omisivitatea de a discuta în detalii cazul cu învinuitul și neglijarea de a intervieva toți martorii importanți, de asemenea, este considerată o reprezentare inadecvată.

Informația pe care avocatul o furnizează clientului este, de asemenea, importantă. Astfel, de exemplu, acordul poate fi considerat nul când apărătorul îl informează greșit pe inculpat despre legea care se aplică, consecințele recunoașterii vinovăției sau o posibilă hotărâre a instanței de judecată.

În 2012, Curtea Supremă a SUA a lărgit înțelesul eficienței avocatului, subliniind importanța unei asistențe eficiente din partea acestuia. În cazul *Missouri v. Frye* inculpatul a fost acuzat de conducerea fără permis. Ținând cont de antecedentele pe care le avea, acuzatul risca 4 ani de închisoare. Procurorul a trimis avocatului o propunere în scris care conținea două variante de acord, inclusiv una care reducea învinuirea la o infracțiune mai puțin gravă și promi-

---

<sup>1</sup> Articolul 69 CPP nu menționează printre cazurile de participare obligatorie a apărătorului la procesul penal și cazurile când se încheie un acord de recunoaștere a vinovăției. Cu toate acestea, reieșind din art.504 alin 4 CPP, precum și din alte prevederi legale, deducem că participarea apărătorului este obligatorie.

<sup>2</sup> Se consideră ineficientă asistența apărătorului atunci când prestația lui este sub limita standardului rezonabilității și există probabilitatea că dacă apărătorul nu ar fi fost atât de ineficient, inculpatul nu ar fi încheiat un acord și ar fi ales judecarea cazului său.

siunea că va recomanda judecătorului o pedeapsă de 90 de zile. Avocatul nu a transmis clientului aceste oferte. Cu o săptămână înainte de proces el a mai fost reținut o dată pentru conducerea fără permis. Clientul a recunoscut vina pentru toate capetele de acuzare (fără încheierea unui acord) și a fost condamnat la 3 ani de închisoare. Curtea Supremă a constatat asistența avocatului ca fiind ineficientă din simplul motiv că acesta nu a anunțat clientul despre oferta. Totodată, în cazul *Lafler v. Cooper* decisă în același timp, Curtea Supremă a indicat că inculpatul are dreptul la un remediu procesual atunci când acesta demonstrează că ar fi acceptat un acord de recunoaștere dacă nu ar fi fost sfatul incompetent al avocatului. În acest caz, avocatul a recomandat clientului său să respingă un acord în care procurorul se obliga să recomande o sentință de la 51 la 85 luni de închisoare pe motiv că procurorul nu va putea dovedi intenția săvârșirii infracțiunii de care era învinuit. Drept rezultat clientul a fost condamnat la închisoare pe un termen de la 185 la 360 luni. În astfel de cazuri, instanța urmează să rejudece cazul și, la discreția sa, să înlocuiască condamnarea cu condițiile acordului, să reducă pedeapsa stabilită sau să o mențină.

Legislația RM stabilește că înainte de a încheia acordul, avocatul este obligat să discute cu învinuitul toate drepturile de care dispune acesta. El este obligat să explice și să analizeze toate aspectele cazului, inclusiv ordonanța de punere sub învinuire sau, după caz, rechizitoriul și toate posibilitățile de apărare de care ar trebui să beneficieze clientul său în cazul dat. Astfel, apărătorul trebuie să consulte clientul său în privința legalității sau ilegalității acțiunilor efectuate, despre o posibilă inadmisibilitate a probelor ridicate cu încălcarea regulilor stabilite de CPP, să solicite în temeiul art.52 alin. (1) pct. 3) CPP procurorului excluderea din dosar a probelor obținute conform prevederilor art.94 alin (1) CPP, să consulte clientul despre probabilitatea obținerii unei condamnări. Apărătorul trebuie să se asigure că învinuitul dorește de bună voie să încheie un acord și își dă seama de consecințele încheierii sau refuzului de a încheia un acord.

Toate aceste acțiuni se încadrează în următoarele:

- Evaluarea oportunității de a încheia un acord
- Informarea clientului despre oportunitatea încheierii acordului
- Convingerea procurorului despre rezonabilitatea unui acord în caz că este nevoie
- Negocierea unei poziții cât mai *favorabile*

## 2. Evaluarea oportunității negocierii unui acord de recunoaștere a vinovăției

Avocatul nu ar trebui să presupună că clientul este vinovat și (sau) că acordul de recunoaștere este soluția cea mai potrivită fără să se documenteze în acest sens. Încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției trebuie să fie una din variantele posibile atunci când avocatul elaborează strategia de apărare, dar nu cea mai importantă. În afară de acordul de recunoaștere a vinovăției, apărătorul trebuie să ia în considerare posibilitatea aplicării altor alternative mai avantajoase pentru clientul său. Astfel, poate să fie posibilă încetarea urmăririi penale cu tragerea la răspundere contravențională sau în legătură cu căința activă. De multe ori suspendarea condiționată a urmăririi penale este o variantă mai potrivită decât acordul de recunoaștere.

Apărătorul trebuie să examineze posibilitatea încheierii unui acord când consideră că acesta ar fi soluția cea mai potrivită pentru clientul său. Omisiunea de a încerca de a negocia atunci când acordul de recunoaștere a vinovăției ar fi în mod clar în beneficiul clientului său poate fi considerată o asistență ineficientă.

Astfel, înainte de a începe negocierile cu procurorul, apărătorul trebuie:<sup>3</sup>

- să fie minuțios familiarizat atât cu versiunea procurorului despre circumstanțele cazului, cât și versiunea apărării;
- să se documenteze în întregime despre antecedentele penale ale clientului său;
- să cunoască dacă procurorul poate dovedi vinovăția. Deseori, în ziua judecării se constată dacă toți martorii se vor prezenta sau doresc să facă declarații, precum și dacă sunt prezente alte probe de învinuire;
- să cunoască dacă poate prezenta anumite argumente legale ce ar duce la respingerea anumitor probe.

Respectarea acestor condiții trebuie să ghideze apărătorul în procesul de luare a deciziei de a încheia un acord. Astfel, urmează a fi evaluate două momente: probabilitatea condamnării și gravitatea cazului. Probabilitatea condamnării este evaluată în dependență probe și calitatea lor (*vezi Probabilitatea condamnării ca pârghie de negociere*). Gravitatea cazului se referă la aprecierea

---

<sup>3</sup> Această listă a fost elaborată de Institutul de perfecționare a avocaților din Maryland (versiunea prezentată este una prescurtată).

asprimii pedepsei care poate fi aplicată, ținând cont de personalitatea învinuitului și alte circumstanțe ale cazului.

- *Colectarea informației*

Decizia de a încheia acordul de recunoaștere a vinovăției nu poate fi luată până când avocatul nu a făcut tot posibilul ca să se informeze în privința momentelor indicate mai sus. Avocații ar trebui să încerce să investigheze independent învinuirile aduse. Aceasta se face atât prin analiza informației pusă la dispoziție de procuror sau client, cât și prin studierea dosarului (dacă s-a ajuns la această etapă), identificarea și interviuarea potențialilor martori, identificarea probelor materiale etc.

Interviul clientului este un mijloc important de informare. În cadrul interviului apărătorul trebuie să clarifice dacă acesta recunoaște sau nu vinovăția. Uneori și clienții vinovați neagă în discuția cu apărătorul faptul săvârșirii infracțiunii. Aceasta, de multe ori, are loc din cauza neîncrederii în apărător sau din alte motive (încrederea că apărătorul va lucra mai bine dacă consideră clientul nevinovat, rușinea de a recunoaște etc.). Dacă clientul își menține nevinovăția, apărătorul trebuie să efectueze o investigație proprie, mai ales, în cazul în care procurorul susține că are probe ferme. La fel, în cadrul interviului apărătorul poate să afle și alte detalii importante pentru a aprecia validitatea acuzației (au fost martori prezenți la infracțiune, au fost menționați martori de către ofițerul de urmărire penală (alți ofițeri din poliție, procuror) în discuțiile cu clientul, etc.)

Chiar dacă procurorul îi oferă acces la materialele dosarului și prezintă toate probele pe care le are, fiind evidentă probabilitatea condamnării, apărătorul nu trebuie să uite că acuzația care pare a fi dovedită pe hârtie nu înseamnă că va fi dovedită și în instanță. Nu se știe cum vor fi apreciate probele de instanță și dacă, în general, martorii vor fi disponibili.

Un alt element la această etapă este dorința clientului de a încheia de bunăvoie un acord, dacă acesta își dă seama de consecințele încheierii sau refuzului de a încheia un acord (*vezi Obligația de informare a clientului*). Avocatul are obligația de a întreprinde o informare multiaspectuală, chiar dacă clientul manifestă dorința de a pleda vinovat, pentru a constata dacă această recunoaștere a vinovăției are o bază faptică. În procesul de colectare a informației de la client sau din alte surse avocatul trebuie să fie atent ca preferința exprimată

de către client să nu influențeze modalitatea de interpretare a informației adunate.

- *Oportunitatea încheierii unui acord în cazul inexistenței vinovăției*

Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției se admite doar cu condiția că vinovăția învinutului, inculpatului în săvârșirea infracțiunii respective este dovedită prin probe pertinente, concludente și utile, administrate în conformitate cu legislația procesuală penală (*Hot. Plenului CSJ privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, p.5*).

Înainte de a sfătui clientul său de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției, apărătorul trebuie să fie convins de vinovăția acestuia.

Una din problemele ce poate apărea la încheierea unui acord, este faptul că clientul insistă că este nevinovat, în pofida tuturor probelor colectate împotriva lui. În asemenea circumstanțe, apărătorul nu poate permite clientului său să pledeze vinovat, în baza prevederilor codului deontologic. În SUA, a fost decis că este o încălcare a datoriei de avocat de a soma învinuitul să pledeze vinovat în cazul protestelor repetate ale acestuia. Totuși, excepție fac acele cazuri unde probele sunt în mod convârșitor împotriva învinutului și, deci, decizia apărătorului de a accepta acordul și sfatul de a pleda vinovat reprezintă unica perspectivă realistă.

Astfel, chiar apărătorul ar putea uneori să fie pus în situația să considere varianta pledării vinovat de către o persoană nevinovată. Fiind obligat să respecte legea și, în același timp, să servească interesele clientului său, apărătorul s-ar putea confrunta cu un conflict uman și profesional. În timp ce un asemenea compromis ar putea servi intereselor clientului său în obținerea unui rezultat cât mai bun într-o situație dezavantajoasă, acesta niciodată nu va servi interesul avocatului de a proteja integritatea și imaginea sa profesională.

În asemenea situații, apărătorii americani înclină mai mult spre interesele clientului său, decât spre riscul de a fi învinuiți de încălcarea regulilor deontologice. Astfel, în cercetarea făcută de Alschuler, câțiva apărători, deși au declarat că, de regulă, insistă ca clientul să recunoască vinovăția înainte de a pleda vinovat, făceau excepții pentru anumite categorii de cazuri. "Eu nu voi cere o mărturisire într-un caz în privința unei infracțiuni contra libertății sexuale" a declarat un avocat "deoarece obstacolele psihologice în privința mărturisirii unor așa fel de cazuri sunt deseori foarte puternice". În acest sens, un apărător din Oakland a menționat un caz în care un profesor a fost acuzat

de abuz sexual a unei eleve de opt ani. Din spusele apărătorului eleva era un puști adorabil care ar fi fermecat instanța și ar fi lăsat jurații în lacrimi. De asemenea, el a mai spus că credea că ea este o mincinoasă psihopată și că era convins de inocența clientului său. Așa că atunci când procurorul a propus să pledeze vinovat în privința infracțiunii de comportament amoral (ceea ce i-ar fi permis să mențină dreptul de a preda) el a sfătuit clientul să accepte, ceea ce și a făcut ultimul.

Astfel de situații fără îndoială apar și în practica avocaților noștri. Cu titlu de exemplu oferim două cazuri în care recunoașterea vinovăției (în primul de către client, în al doilea de către avocat) era pusă la îndoială. Într-un caz clientul învinuit de viol, nu dorea să recunoască că a săvârșit infracțiunea, deși admitea că ar fi putut să o săvârșească (motivul explicit era starea de ebrietate în care se afla și lipsa ținerii de minte a ceea ce s-a întâmplat în seara infracțiunii; acuzatul nega săvârșirea infracțiunii și din frica ca concubina la care ținea să nu-l părăsească odată ce va afla că el a recunoscut). Cu toate acestea, în afară de expertiza medico-legală, ca probe împotriva clientului erau declarațiile altor coparticipanți la viol care au declarat că aceasta a participat la viol și declarațiile părții vătămate, care l-a recunoscut și a descris amănunțit totul. Avocatul a considerat în aceste circumstanțe încheierea unui acord în favoarea clientului. Acesta inițial a acceptat, dar ulterior a renunțat și a fost condamnat pentru viol în procedura obișnuită.

În alt dosar, clientul era acuzat de săvârșirea a două infracțiuni mai puțin grave. La propunerea procurorului de a încheia un acord de recunoaștere, apărarea a refuzat din considerentul că nu existau probe cu privire la existența unei infracțiuni, iar a doua faptă era doar o tentativă și nu o infracțiune consumată, după cum indica actul de acuzare. Dosarul a fost trimis în instanță vara. Din diferite considerente (concedii, lipsa părților etc.) ședința preliminară a avut loc abia în primăvara anului viitor. În cadrul acestei ședințe apărarea a acceptat acordul în privința ambelor capete de acuzare. Motivul acestei decizii a fost faptul că în altfel de condiții clientul care își întreține familia prin culegerea fructelor în Europa, ar fi fost privat de posibilitatea să plece pentru al doilea an consecutiv la muncă, iar judecătorul a lăsat să se înțeleagă aplicarea unei pedepse blânde.

În situații de tipul celor descrise mai sus, obligația apărătorului este de a consulta cât mai competent clientul său. Totuși, reieșind din faptul că învinuitul este persoana care va suporta consecințele unei condamnări, decizia

finală trebuie să-i aparțină. Cu toate acestea, este inacceptabil ca apărătorul să accepte încheierea acordului când clientul său este nevinovat și insistă asupra acestuia din alte motive (de exemplu, încercarea de a proteja alte persoane etc) decât probabilitatea că va fi condamnat.

În situații dificile unele acțiuni extraprocesuale pot fi utile. Un apărător din SUA a relatat un caz relevant și pentru realitățile noastre. Clienta sa, mamă singură a doi copii, a fost acuzată de abuz asupra copilului propriu, o infracțiune care poate fi pedepsită cu cel puțin 5 ani de închisoare. Procurorul a oferit un acord tentant care i-ar fi asigurat o pedeapsă privativă cu suspendare condiționată și fără separarea de copiii ei. Investigarea proprie a apărătorului a confirmat poziția clientei sale care susținea cu vehemență nevinovăția. Apărătorul a folosit relațiile bune pe care le avea cu adjunctul procurorului pentru a discuta și a prezenta faptele. Drept rezultat procuratura și-a retras acuzarea.

Existența unei relații de încredere și cooperare între avocați și procurori poate avea un impact deosebit în cazuri extreme. De obicei, atitudinea și personalitatea avocatului este un factor cheie în obținerea unei reputații pozitive și crearea unei relații de cooperare, iar onestitatea și empatia sunt elemente importante în obținerea unor rezultate.

Avocatul trebuie să atragă atenție ca clientul său să nu încheie un acord de recunoaștere a vinovăției din alte motive decât obținerea unor beneficii directe și evidente. De exemplu, avocatul trebuie să atragă atenție în cazurile în care persoana este acuzată de o infracțiune pentru care poate fi impusă o pedeapsă privativă de libertate, dar poate fi aplicată și o pedeapsă neprivativă de libertate. Astfel de persoane ar putea face orice pentru a evita închisoarea, inclusiv să pledeze vinovate și să încheie un acord, fiind informate că, de obicei, în astfel de cazuri, pedeapsa este neprivativă de libertate. În cazul unor astfel de persoane dacă procurorul este acela care propune acordul, acesta trebuie prezentat clientului în așa fel încât să nu fie perceput ca ceva obligatoriu, sau ceva care ar înrăutăți situația persoanei în caz de refuz (aceasta este mai ales valabil pentru persoanele care sunt pentru prima dată în sistemul de justiție penală și nu au cunoștințe în domeniul procesului penal).

În cazul în care clientul insistă asupra nevinovăției, iar probele indică vinovăția acestuia, avocatul nu trebuie să renunțe la opțiunea încheierii unui acord. Discuțiile despre încheierea acordului și chestiunea recunoașterii vinovăției trebuie să fie abordată într-un mod sensibil încât să nu prejudicieze încrederea clientului în avocat. În asemenea condiții, persoanele care au mai

fost implicate în sistemul de justiție ar putea deveni suspicioase cu privire la intenția avocatului de a aborda cazul și din această perspectivă.

O metodă de a face acest lucru este ca în timpul unei întrevederi inițiale, avocatul să explice clientului la general etapele posibile ale cazului, inclusiv să informeze despre acordul de recunoaștere a vinovăției. Avocatul ar trebui să explice că acordul de recunoaștere are loc în cel puțin una din cinci cauze trimise în judecată. Discuțiile despre acord se duc în mult mai multe cazuri și este posibil ca și în acest caz procurorul să propună un acord, propunere pe care avocatul este obligat să o aducă la cunoștința clientului și să o discute. O astfel de discuție despre acord ar putea să minimalizeze riscurile despre care am pomenit.

- *Momentul încheierii acordului*

Evaluarea oportunității încheierii unui acord este în strânsă legătură cu momentul când o astfel de decizie este luată. Conform art.504 alin.6 CPP acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi încheiat în orice moment de la punerea sub învinuire până la începerea cercetării judecătorești. Întrebarea care apare este, când este cel mai bine de încheiat un acord? Din punct de vedere a temeiniciei și oportunității deciziei luate, momentul cel mai bun este după ce apărării i-au fost prezentate materialele dosarului. În acest moment apărarea deține informația suficientă pentru a aprecia oportunitatea încheierii unui acord. De obicei, încheierea unui acord la o etapă inițială nu este o decizie cumpătată. Uneori, cu trecerea timpului, situația clientului poate să se îmbunătățească. De exemplu, martorii pot pleca peste hotare sau devin mai puțin convingători din cauza uitării.

Pe de altă parte, apărătorul trebuie să țină cont de faptul că cu cât mai mult durează pentru clientul său să ajungă la soluționarea cazului cu atât mai probabil este că el va fi determinat să pledeze vinovat și să accepte încheierea unui acord (mai ales în cazul persoanelor aflate în arest preventiv), chiar dacă acesta nu l-ar avantaja cu mult față de un proces judiciar deplin. Aceasta se întâmplă deoarece unele persoane psihologic ar putea să nu reziste incertitudinii și ar dori, sau ar avea nevoie din alte motive (procesul generează învinuitului pierderi economice considerabile sau alte inconveniențe majore etc.), să ajungă la o finalitate cât mai rapid.

Existența unor astfel de situații ar putea fi un factor suplimentar pentru apărător pentru a întreprinde acțiuni de reducere a termenilor urmăririi pe-



nale și terminarea cât mai rapidă a urmăririi penale. Atunci când poate lua cunoștință cu materialele dosarului poate lua o decizie mai informată. În afara de aceasta, funcția apărătorului este de a calma clientul și a-l convinge că pentru a lua o decizie echilibrată trebuie să fie evaluate toate circumstanțele cazului.

Cu toate că terminarea urmăririi penale reprezintă momentul cel mai echilibrat pentru a lua decizia de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției, în cazul în care apărarea cunoaște probele pe care le deține procurorul poate să încheie un acord chiar din momentul înaintării acuzării. Cu cât mai devreme are loc încheierea unui acord, cu atât mai mari sunt șansele ca clientul să beneficieze de un proces în termeni cât mai restrînși.

### 3. Convingerea procurorului de a încheia un acord

Odată ce apărătorul a ajuns la concluzia că acordul de recunoaștere a vinovăției ar fi o variantă potrivită de soluționare a cazului, acesta poate să se consulte cu clientul pentru a aborda procurorul în acest sens. Legea oferă dreptul atât apărării, cât și acuzării să inițieze discuții privind încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției. De fapt, în SUA, avocații sunt persoanele care în majoritatea cazurilor sunt inițiatorii încheierii unui acord de recunoaștere a vinovăției. Folosirea acestui drept ține de inițierea discuțiilor și de convingerea procurorului despre rezonabilitatea încheierii unui acord. Cu alte cuvinte, este vorba despre asistența clientului în obținerea unui acord. Cu toate că nu este menționată în lege, dreptul de a încheia un acord, în principiu, este absolut (*vezi Capitolul I*).

#### • *Probabilitatea condamnării ca pârghie de negociere*

Reieșind din faptul că, conform art.66 alin. (2) pct. 10) CPP învinuitul, inculpatul are dreptul de a încheia acordul de recunoaștere a vinovăției, procurorul are obligația de a respecta acest drept în cazul în care sunt stabilite toate circumstanțele prevăzute de art.504 alin. (2) și 505 alin. (1) CPP, iar dacă lipsește măcar una din circumstanțele menționate, procurorul este în drept de a nu iniția procedura de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției. La inițiativa părții apărării, procurorul trebuie să refuze încheierea acordului printr-o ordonanță motivată.

Procurorul are obligația de a încheia acordul, iar condițiile în care el poate să inițieze negocierile (cu excepția infracțiunilor pentru care nu poate fi

încheiat un acord) sunt foarte strict stabilite. Codul de procedură penală, în articolul 505 alin.1, stabilește un șir de circumstanțe pe care procurorul trebuie să le ia în considerație atunci când inițiază și, respectiv, încheie un acord de recunoaștere a vinovăției. Codul nu specifică natura acestor condiții și relevanța lor pentru legalitatea acordului. Totuși, pentru a încheia un acord, este nevoie să fie întrunite toate circumstanțele indicate în cod. Cu toate acestea, procurorul are dreptul să facă referire chiar și la una singură.

Majoritatea circumstanțelor de multe ori nu pot fi măsurate „cantitativ” pentru a putea afirma prezența sau absența lor și comportă o doză mare de subiectivitate. Acest fapt poate și trebuie să fie folosit de către apărător în încercarea de a convinge procurorul să încheie un acord.

Probabilitatea de a obține condamnarea este o circumstanță nouă pentru legislația și doctrina noastră, dar este importantă pentru apărător atunci când decide negocierea acordului. Aceasta merită o atenție mai mare din motivul că majoritatea covârșitoare a procurorilor, din țările unde această practică se aplică, o consideră drept cel mai important factor în cadrul unor negocieri. În aceste condiții, ea nu trebuie neglijată de către avocați în munca lor.

Probabilitatea de a obține o condamnare este determinată de suficiența și persuasivitatea probelor adunate. Suficiența probelor este determinată atât de cantitatea probelor adunate, cât și de calitatea lor de a fi admisibile în cadrul procesului. Astfel, cu toate că procurorul poate avea unele probe de condamnare, el ar putea să nu fie în stare să le prezinte din cauza că au fost colectate cu încălcarea regulilor procesuale. Persuasivitatea probelor colectate se referă la capacitatea acestor probe de a convinge instanța despre vinovăția inculpatului.

Astfel, atât procurorul, cât și avocatul trebuie să își pună un șir de întrebări. Sunt toate sau o parte din probele fizice încă disponibile? Câți martori sunt și ce au văzut ei? Va fi partea vătămată disponibilă în timpul procesului? Vor depune declarații martorii existenți? Vor fi declarațiile lor credibile?

Răspunsul la ultima întrebare, deși foarte subiectiv, este extrem de important pentru evaluarea probabilității condamnării. Acesta poate fi examinat din patru dimensiuni: vârsta martorului și părții vătămate, relația între victimă și învinuit, prezența unor handicapuri fizice sau culturale și antecedentele penale, dacă există, a părții vătămate. Fiecare dimensiune pune întrebări care trebuie evaluate înainte de a putea prezice probabilitatea condamnării. De exemplu, o cercetare făcută de Institutul pentru Justiție Vera din New York, cât și alți comentatori, au notat că existența unei relații între învinuit și victimă

anterior infracțiunii, de multe ori, a dus la cedări mari din partea procurorului sau chiar la încetarea dosarului penal. Declarațiile făcute de o persoană extrem de tânără sau foarte în vârstă, precum și cele făcute de martori cu antecedente penale pot părea mai puțin credibile. De exemplu, victima unui viol care își câștigă existența prostituându-se are o credibilitate mai mică decât victima care este căsătorită și are copii.

Persuasivitatea probelor poate fi determinată de așa factori cum ar fi: circumstanțele arestării, dacă învinuitul a fost reținut în flagrant sau arestat zece zile mai târziu în baza unui mandat; identificarea făcută la locul comiterii infracțiunii de un martor ocular sau în cadrul procedurii de prezentare spre recunoaștere sau bazată pe o descriere, etc.

Procurorul (respectiv avocatul) nu poate să încheie un acord pe motivul probabilității mici de condamnare a învinuitului, dacă aceasta e determinată de lipsa probelor pe dosar. O situație care necesită atenție specială din partea avocatului este atunci când decizia procurorului de a încheia un acord vine în cazul în care lipsesc dovezi suficiente sau dovezile care există nu mai pot fi folosite din diferite motive. Ca exemplu ar putea fi cazul când un martor la început a fost de acord să facă declarații apoi refuză sau le modifică. Aceasta se poate întâmpla în cazul rudelor care au dreptul să nu facă declarații sau în cazul apropiaților, prietenilor, persoanelor șantajate când acestea, deși sub obligație legală de a depune declarații, refuză să o facă. O situație specială, când procurorul poate invoca această circumstanță, este când martorul cheie este un informator sau o altă persoană care din diferite motive nu este de dorit să apară în fața judecății (de exemplu, victima minoră, pentru care audierea în calitate de martor ar putea fi o experiență traumatizantă). În astfel de situații, ar putea fi dificil de prezis rezultatul final, iar în cazul unor infracțiuni ușoare, pentru care este posibilă o pedeapsă neprivativă de libertate și fără încheierea acordului, avocatul ar putea sfătui clientul să nu încheie acord.

Similară este situația când decizia de a încheia un acord în baza acestei circumstanțe poate fi luată de procuror, deși există dovezi suficiente, există posibilitatea ca ele să nu fie considerate credibile de instanță. Aceasta are loc atunci când martorii au o credibilitate scăzută (copil mic, martor care la momentul când au avut loc circumstanțele despre care urmează să facă declarații era în stare de ebrietate, fost infractor, persoană interesată fie din motive personale (vecin cu care inculpatul a avut un conflict) sau profesionale (polițist) ca inculpatul să fie condamnat sau există alte vicii în privința altor tipuri de probe

(eventuale dubii în privința competenței expertului ce a efectuat expertiza, contestații de efectuare a unor acțiuni procesuale etc.).

Încheierea unui acord din motivul probabilității mici de a condamna persoana este una din acele circumstanțe care presupune un grad mare de subiectivism. Această circumstanță ridică un șir de întrebări. De exemplu, dacă procurorul aduce ca motiv al încheierii acordului insuficiența probelor, cât de sigur este procurorul că persoana este vinovată și care este gradul de convingere? Sau, încheierea unui acord deoarece au dispărut martorii cheie sau martorii existenți nu vor insufla credibilitate, pune întrebarea despre moralitatea și decența încheierii unui acord. De fapt, procurorul recunoaște că dacă ar fi să meargă la judecată, persoana ar fi recunoscută nevinovată. În acest caz, apare întrebarea dacă procurorul trebuie să aducă la cunoștința apărării faptul că el are dubii, în ceea ce privește dovedirea vinovăției persoanei acuzate.

Persistența și popularitatea acordului de recunoaștere a vinovăției derivă din faptul că aceasta acordă anumite beneficii tuturor actorilor sistemului judiciar penal, inclusiv procurorilor. Avocatul trebuie să țină cont de acestea și să le folosească ca pârghii pentru determinarea procurorului să încheie un acord.

Modelul tradițional al procesului penal este totuși supraproceduralizat și, în așa fel, costisitor atât din punct de vedere al timpului, cât și al banilor. Dovedirea vinovăției în afara oricărui dubiu rezonabil în cadrul unui proces contradictoriu formal consumă resurse valoroase ale procuraturii și instanțelor judecătorești. Pentru un procuror activitatea de dovedire a acuzației la urmărire, ulterior în cadrul unui proces judiciar deplin, în termen de costuri și pregătire, este mult mai mare decât în cadrul unui acord. Volumul mare al cazurilor penale agravează această situație.

Acordul de recunoaștere a vinovăției permite procurorului să instrumenteze cazurile cu mult mai repede decât procesul tradițional. Acest fapt are un șir de efecte benefice asupra îndeplinirii funcțiilor pe care le are. Astfel, acordul permite procurorului să dedice mai mult timp altor cauze de o importanță mai mare. În sfârșit, prin folosirea acordului de recunoaștere a vinovăției, procurorul are posibilitatea de a trata mai minuțios întrebările ce țin de individualizarea pedepsei, ținând spre reabilitarea învinuitului.

Pe lângă producerea ocazională a unor rezultate inexacte, modelul tradițional generează o incertitudine atât la etapa judecătii, cât și cea de stabilire a pedepsei. Cu trecerea timpului supărarea trece, amintirile se șterg și martorii

acuzării, istoviți de aparițiile repetate în instanță, pot să nu mai fie utili. O examinare empirică a sistemului judiciar penal din Chicago, efectuată de Banfield și Anderson a descoperit că rata de condamnare a scăzut de la 92% în cazurile care ajungeau prompt în instanță la 48% în cazurile care au fost substanțial întârziate.

Acordul, însă, eliberează procurorul, de unele dintre riscurile și incertitudinile inevitabile din cadrul unui proces judiciar. Ca rezultat al reducerii sarcinii probațiunii, procurorul are posibilitatea să condamne, prin intermediul acordului de recunoaștere a vinovăției, unii inculpați care sunt vinovați de fapt, dar a căror condamnare ar necesita costuri drastic mărite pentru investigarea și pregătirea probelor.

Procesul tradițional, de regulă, durează mult. Nu în ultimul rând procurorul ar dori să „scape” de cazurile mai vechi (mai ales la sfârșitul unei perioade de raportare), ceea ce ar fi un argument pentru ca acesta să accepte un acord. Atunci când acordul de recunoaștere a vinovăției este condiționat de comunicarea unei informații suplimentare de către învinuit, acest fapt ajută la descoperirea unor infracțiuni încă nedescoperite sau la condamnarea unor persoane în privința cărora nu există probe suficiente.

Unii procurori pot fi sensibili la atitudinea victimei. Din aceste considerențe, restituirea prejudiciului material acestuia și împăcarea (nu se are în vedere art.109 CP) ar fi un argument în plus pentru a convinge procurorul despre rezonabilitatea încheierii unui acord.

Atunci când încearcă să convingă procurorul de a încheia un acord, avocatul poate să se folosească de momentele descrise mai sus. Dacă procurorul, totuși, refuză, avocatul, dacă consideră că acordul ar fi în beneficiul clientului, ar putea să se folosească de această linie de argumentare pentru a ataca refuzul procurorului. Însă în condițiile existenței procedurii prevăzute de articolul 364<sup>1</sup> CPP (Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală), această opțiune rămâne valabilă numai dacă acordul ar scurta termenul de ajungere a dosarului în instanța de judecată.

#### **4. Negocierea acordului**

- *Conținutul negocierilor*

Acordul de recunoaștere a vinovăției este o formă de negociere prin care se ajunge la o înțelegere cu privire la soluționarea învinuirilor aduse învinuitului,

fără a desfășura un proces judiciar compet, în care inculpatului i se garantează toate drepturile prevăzute de lege.

În practica SUA, în conformitate cu obligațiile pe care și le asumă procurorul, pot exista mai multe tipuri de acorduri:

- **acordul în privința pedepsei**, când persoana recunoaște vinovăția în schimbul reducerii pedepsei;
- **acordul de a reduce gravitatea învinuirii înaintate**, care constă în angajamentul procurorului de a permite învinuitului să pledeze vinovat în privința unei infracțiuni mai puțin grave decât cea care a fost săvârșită;
- **acordul de a nu înainta anumite învinuiri**, ce constă în angajamentul învinuitului de a pleda vinovat în privința unei sau mai multor învinuiri în schimbul renunțării procurorului de a înainta altele.

Procurorul poate să-și asume și alte obligații, cum ar fi angajamentul de a nu înainta învinuiri membrilor familiei sau prietenilor învinuitului. De asemenea, învinuitul poate obține și alte clauze ce ar proteja într-un mod special apropiații săi. De exemplu, în cazul *US vs. Finney* (1965), învinuitul a pledat vinovat în schimbul promisiunii de a nu sechestra casa tatălui său, care era ipotecată. Procurorul poate promite să nu menționeze anumite fapte în cadrul procesului. Astfel, el poate să se angajeze să nu menționeze circumstanțele agravante ale infracțiunii sau să nu menționeze, în public, anumite circumstanțe jenante ale infracțiunii.

Legea noastră nu prevede o asemenea flexibilitate. Legiuitorul a autorizat încheierea unui acord în privința pedepsei. Conform art.80 CP, în cazul în care persoana pusă sub învinuire încheie un acord de recunoaștere a vinovăției, iar instanța de judecată acceptă acest acord, pedeapsa pentru infracțiunea imputată se reduce cu o treime din pedeapsa maximă prevăzută pentru această infracțiune.

Deși este o tranzacție, legea nu oferă câmp mare pentru elementul principal al tranzacției – negocierea dintre părți. La prima vedere, părțile pot negocia numai în privința faptului dacă acceptă sau nu să încheie un acord. Dat fiind faptul că mărimea reducerii pedepsei în urma acordului este stabilită prin lege, avocatul, în condițiile noastre, nu ar avea la prima vedere ce negocia (dacă considerăm negocierile privind convingerea procurorului de a încheia un acord ca un subiect separat).

Totuși, avocatul ar avea un rol important la negocierea acordului atunci

când acesta prevede unele condiții (de exemplu, asumarea obligației de a coopera la acuzarea altor persoane etc.). În conformitate cu legislația în vigoare, obligația principală a învinuitului este să recunoască vina (art.504 alin.1 CPP). Statul poate impune și condiția disponibilității învinuitului de a coopera la acuzarea altor persoane. În cazul obligației de a coopera la efectuarea urmăririi penale sau acuzarea altor persoane, apărătorul urmează să negocieze în termeni precisi obligațiile care le va avea clientul (depunerea declarațiilor, participarea în cadrul unor măsuri speciale de investigație etc.)

Din prevederile Codului de procedură penală este clar că legiuitorul a autorizat încheierea unui acord în privința pedepsei. Nu este clar dacă este permisă încheierea unui acord în privința unei alte infracțiuni, decât cea comisă, adică acordul de reducere a învinuirilor. Art.506 alin 4 CPP stabilește că instanța trebuie să se convingă că există suficiente probe care confirmă condamnarea. Această prevedere, într-o oarecare măsură, exclude posibilitatea negocierilor în privința învinuirilor aduse sau încheierii unui acord în privința altei infracțiuni, decât a fost comisă.

Totuși, această prevedere nu exclude posibilitatea unor asemenea acorduri în cazul unor infracțiuni care se includ una în alta. De exemplu, în loc de furt săvârșit de două sau mai multe persoane, să fie încheiat un acord în privința infracțiunii de furt săvârșit de o persoană. Cu alte cuvinte, este vorba de neindicarea de către procuror a anumitor circumstanțe care ar duce la agravarea învinuirii înaintate. Cu toate că procurorul este obligat, în virtutea principiului oficialității, să încadreze juridic fapta în componența cea mai gravă, în practică sunt cazuri când din anumite motive, (inclusiv din lipsa de probe pentru a dovedi circumstanța calificantă), procurorii ar putea să reducă învinuirea. Chiar dacă o asemenea posibilitate nu este prevăzută expres de lege, avocații ar putea să se folosească de aceasta, iar în cadrul negocierilor să ridice și problema reîncadrării juridice. Atunci când procurorul a înaintat o acuzare mai gravă, care nu este întemeiată pe circumstanțele cazului, acest lucru devine o necesitate.

- *Participarea clientului la negocierea acordului*

Este obligatorie participarea învinuitului la negocieri sau el poate să negocieze prin intermediul avocatului său?

Deși în SUA învinuiții rar participă la negocieri, numai două argumente au fost înaintate pentru a susține excluderea lor din acest proces: (1) ei nu vor

înțelege procedura și (2) prezența lor ar putea împiedica schimbul franc de păreri între procurori și apărători, schimb, care de obicei, este în favoarea învinutului. Primul argument este valabil în măsura în care procedura de negociere este neformală. Totuși, încă nimeni nu a propus să se excludă participarea învinutului la judecată din motivul că procedura ar fi complicată. De aceea, acest argument nu este suficient pentru a motiva excluderea învinutului de la procesul de negociere a încheierii acordului.

Nu este întemeiat, în acest sens, nici al doilea argument. În cadrul negocierilor se hotărăște soarta învinutului și este normal ca acesta să știe încotro acestea duc. Chiar dacă presupunem că apărătorul are ceva de spus procurorului, aceasta până la urmă oricum urmează să fie adus la cunoștința învinutului, dacă are importanță pentru acord, deoarece o condiție a valabilității lui este ca inculpatul să înțeleagă condițiile acordului cu privire la poziția sa (art.506 alin.5 pct. CPP).

Astfel, răspunsul la întrebarea dacă trebuie să admitem învinutul la negocieri sau nu trebuie să fie numai afirmativ. Eventual ar fi de discutat, dacă s-ar putea face excepție de la această regulă în cazurile când legea permite desfășurarea procesului în absența învinutului (art. 321 alin.2 CPP). Totuși, participarea obligatorie a învinutului, chiar și în aceste cazuri, (ne referim aici în mod special la p.2 și 3 al prevederii legale citate), nemaivorbind de celelalte, ar putea exclude unele probleme ce pot apărea ulterior.

Un învinuit care nu participă la negocieri, niciodată nu poate fi sigur dacă avocatul său l-a reprezentat adecvat pe parcursul lor. Într-adevăr, învinutul poate câteodată suspecta apărătorul său de neglijență, în special atunci când apărătorul acordă asistență juridică garantată de stat. Învinutul, de asemenea, poate avea suspiciuni cu privire la modul de tratare a intereselor lui și din alte motive, reale sau imaginare.

Prezența învinutului pe parcursul negocierilor ar putea contribui la potolirea suspiciunilor acestuia despre inactivitatea și incompetența avocatului sau despre alte posibile ilegalități comise pe parcursul negocierilor atunci când aceste suspiciuni sunt nefondate. Mai mult ca atât, prezența învinutului poate încuraja o apărare mai viguroasă din partea avocatului.

Participarea învinutului la negocieri ar putea să prevină conflictele cu apărătorul cu privire la informarea greșită despre condițiile acordului sau alte aspecte. În acest sens, considerăm a fi o practică binevenită, participarea obligatorie a învinuților în cadrul negocierilor.



Un alt argument, adus în favoarea acordului de recunoaștere a vinovăției, ține de efectul pozitiv pe care acesta îl poate avea asupra învinuitului. Argumentul dat sugerează că această instituție acordă învinuitului un sens al eficacității: el participă activ în luarea deciziei despre pedeapsă și în așa fel demnitatea lui și sensul valorii proprii (și posibil respectul lui față de lege și instituțiile justiției penale) sporesc. Astfel, negocierea poate fi privită ca o încercare din partea învinuitului, și chiar a apărătorului său, de a păstra demnitatea în procesul de găsire a unui rol pentru ei.

În practică participarea învinuitului la proces poate fi mai mult iluzorie decât reală. Învinuitul tipic, fără instruire juridică, nu este în stare să supravegheze inteligent apărătorul său. În consecință, învinuitul poate să permită pasiv apărătorului controlul asupra cazului. Casper, în urma unui studiu empiric, menționează că majoritatea condamnaților cu care a discutat nu au avut nici un sentiment al participării pe parcursul negocierilor. Ei așteptau în închisoare când apărătorii lor le prezentau oferta și ei se simțeau forțați să o accepte din teama să nu obțină un rezultat mai rău mai târziu. Casper conchide că ipoteza despre avantajul implicării active a învinuitului pornește de la conceptul greșit despre aceea ce vrea un învinuit tipic de la sistemul judiciar. Învinuiții, spune el, doresc altceva decât sensul participării. Cu toate că, procesul de stabilire a pedepsei este deseori invizibil pentru învinuit și el nu știe cum sau de ce instanța a ajuns la pedeapsa la care a ajuns (și aceasta ar putea fi un criticism valabil adus sistemului judiciar tradițional). Astfel, apare întrebarea dacă negocierea pledoariei este un mijloc potrivit pentru a răspunde acestui criticism.

Dacă din diferite motive clientul nu participă la negocieri, apărătorul trebuie să discute cu acesta conținutul acestora. De exemplu, apărătorul ar trebui să discute cu clientul său ce informație ar putea să furnizeze procurorului etc.

## 5. Obligația de informare a clientului

Avocatul trebuie să discute cu clientul său următoarele aspecte:

1. toate drepturile procesuale de care dispune învinuitul, inculpatul, inclusiv:
  - a) dreptul la un proces complet, rapid și public și că, pe durata acestui proces, el beneficiază de prezumția nevinovăției atâta timp cât vinovă-

- ția sa nu îi va fi dovedită în mod legal, asigurându-i-se toate garanțiile necesare pentru apărarea sa;
- b) dreptul de a prezenta dovezi în favoarea sa;
  - c) dreptul de a solicita audierea martorilor acuzării în aceleași condiții ca și martorii apărării;
  - d) dreptul de a nu spune nimic și de a nu fi obligat să se autoincrimineze;
  - e) dreptul de a depune declarații, de a încheia acord de recunoaștere a vinovăției și de a renunța la declarația de recunoaștere a vinovăției;
2. toate aspectele cazului, inclusiv ordonanța de punere sub învinuire sau, după caz, rechizitoriul;
  3. toate posibilitățile de apărare de care ar trebui să beneficieze în cazul respectiv;
  4. pedeapsa maximă și minimă care poate fi aplicată în cazul recunoașterii vinovăției; obligația învinuitului, inculpatului, în caz de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției, de a depune jurământ în fața instanței că va face declarații veridice privitor la infracțiunea pusă sub acuzare și că aceste declarații vor putea fi folosite într-un alt proces împotriva sa pentru declarații false;
  5. faptul recunoașterii vinovăției nu este consecință a aplicării violenței sau amenințării.

Aspectele de mai sus pot fi grupate în următoarele categorii:

- **Drepturi**
- **Consecințe**
- **Explicarea tuturor aspectelor cazului (admisibilitate, încălcări)**
- **Posibilitățile de apărare**
- **Probabilitatea condamnării/pedepsei**

Înainte de a încheia acordul, avocatul este obligat să discute cu învinuitul toate drepturile de care dispune acesta. Pe lângă aceasta, avocatul trebuie să explice și drepturile de care clientul se privează drept urmare a acordului. El este obligat să explice și să analizeze toate aspectele cazului, inclusiv ordonanța de punere sub învinuire sau, după caz, rechizitoriul și toate posibilitățile de apărare de care ar trebui să beneficieze clientul său în cazul dat. Astfel, apărătorul trebuie să consulte clientul său în privința legalității sau ilegalității acțiunilor efectuate, despre o posibilă inadmisibilitate a probelor ridicate cu încălcarea regulilor stabilite de CPP, despre probabilitatea obținerii unei con-

damnări. Apărătorul trebuie să se asigure că învinuitul dorește de bună voie să încheie un acord și își dă seama de consecințele încheierii sau refuzului de a încheia un acord.

În cazul în care procurorul inițiază procedura acordului de recunoaștere a vinovăției în cadrul unei acțiuni procesual-penale, momentele indicate mai sus urmează a fi discutate cu clientul în condiții confidențiale.

Aceste momente urmează a fi discutate cu clientul și în cazul în care acordul se inițiază de partea apărării.

Pe lângă aspectele penale apărătorul ar trebui să informeze clientul despre consecințele negative care nu țin de aspectele nemijlocite ale cazului dat. Astfel, se recomandă ca avocatul să discute cu clientul despre consecințele adverse care inevitabil ar putea apărea ca urmare a unui acord. Dacă clientul este gata să recunoască vinovăția, el trebuie pregătit să se confrunte cu necesitatea de a recunoaște public în instanță vinovăția sa. Odată cu aceasta, clientul nu va mai avea posibilitatea de a spune rudelor sau prietenilor că este nevinovat și că totul a fost o greșeală. La fel, trebuie de preîntâmpinat clientul că condamnarea ar putea duce la pierderea unor drepturi cum ar fi posibilitatea obținerii unei licențe de activitate în anumite domenii, posibilitatea de a obține permisul de procurare a armelor letale și neletale supuse autorizării și, după caz, permisul de a purta armă.

Dacă clientul trebuie să coopereze pentru învinuirea altor persoane, acesta trebuie informat și despre consecințele unei asemenea obligații (ostracizarea, amenințări, răfuială fizică), precum și caracterul obligațiilor pe care le va avea (depunerea declarațiilor, participarea în cadrul unor măsuri speciale de investigație etc.).

Astfel, acordând o consultație calificată după inițierea acordului, avocatul servește ca o garanție că clientul său va încheia cu bună știință acordul, după cum și cere legea (a se vedea de exemplu art. 509 alin. 5 pct. CPP).

O ultimă etapă în informarea clientului constă în oferirea unui suport pentru a lua o decizie. Datoria apărătorului de a informa clientul nu înseamnă că acesta este obligat să facă o recomandare specifică.

După ce apărătorul a expus toate avantajele și dezavantajele tuturor opțiunilor posibile, avocatul poate să ofere o recomandare. Este important ca avocatul să nu treacă de la predicții și opinii bazate pe experiențe și lege la promisiuni neîntemeiate (cum ar fi de exemplu, că dacă pledează vinovat în privința unei infracțiuni grave clientul nu va fi condamnat la închisoare).

## 6. Renunțarea la acordul de recunoaștere a vinovăției

Plenul CSJ a stabilit că părțile sau una din părți au dreptul să refuze încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției până la acceptarea de către instanță a procedurii de examinare a cauzei prin acordul de recunoaștere a vinovăției (art.507 alin. (1) CPP). Atunci când inculpatul (reprezentantul legal al inculpatului minor) nu susține acordul de recunoaștere a vinovăției, el are dreptul să renunțe la declarația sa privitor la infracțiunea pentru care a fost pus sub învinuire. În acest caz, instanța dispune judecarea cauzei în procedură deplină. Refuzul, în special al procurorului, urmează să fie argumentat, iar instanța de judecată se va pronunța asupra lui prin încheiere motivată (*Hot. Plenului CSJ privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, p.14 și 15*).

Este important de a stabili condițiile în care o parte poate renunța la un acord de recunoaștere a vinovăției și care ar fi consecințele unei asemenea „rezilierii”. La prima vedere, acordul este asemănător cu un contract. Cu toate acestea, „rezilierea” unui acord are implicații mult mai mari decât rezilierea unui simplu contract. În practică sunt cazuri când apărarea nu dorește să mențină acordul încheiat și atunci se trece la procedura obișnuită.

Este evident că încheind un acord de recunoaștere a vinovăției, învinuitul de multe ori va oferi procurorului informații prețioase din punct de vedere a descoperirii complete și sub toate aspectele a infracțiunii. Mai mult ca atât, art.505 alin.1 p.1 CPP stabilește direct că la inițierea acordului de recunoaștere a vinovăției procurorul trebuie să ia în considerație voința învinuitului de a coopera la efectuarea urmăririi penale sau acuzarea altor persoane.

O soluție pentru această situație ar fi cererea de a interzice acuzării să folosească informațiile obținute în urma unui acord în calitate de probe. Însă, prin această prevedere ar fi de multe ori imposibil de readus părțile la pozițiile lor inițiale. Furnizarea unor informații, chiar dacă nu pot fi folosite ulterior ca probe, ar putea compromite substanțial poziția de apărare a învinuitului, în afară de faptul că acesta trebuie să suporte cheltuieli suplimentare în legătura cu desfășurarea unui proces deplin. Aceasta, deci, nu ar minimaliza factorii care pot opri un învinuit să încheie un acord.

Odată ce învinuitul a îndeplinit (ori este gata să îndeplinească) obligațiunile care și le-a luat în acord, procurorul nu poate să refuze să susțină încheierea unui acord. Acordurile încheiate trebuie să fie cât mai clare și explicite, astfel

ca să nu trezească disensiuni în ce privește condițiile lor. Dacă cel care refuză încheierea acordului este persoana acuzată, atunci (ținând cont de faptul că de cele mai multe ori refuzul vine în temeiul înșelăciunii, inducerii în eroare, sau unei asistențe juridice incompetente), probele obținute trebuie să fie tratate în conformitate cu regimul juridic stabilit de art.94 CPP, inclusiv cu aplicarea regulilor fructului pomului otrăvit.

### **CAPITOLUL III. PROCEDURA PRIVIND ACORDUL DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ**

#### **1. Aspecte generale**

Examinarea acordului în instanța de judecată se concentrează pe examinarea legalității acestuia și stabilirea pedepsei odată ce este acceptat.

În cazul inițierii de către procuror, inculpat sau apărător a acordului de recunoaștere a vinovăției în ședința de judecată, până la începerea cercetării judecătorești, instanța judecătorească este obligată să facă o întrerupere și să le acorde un termen pentru încheierea acordului în formă scrisă, cu respectarea prevederilor art.505 alin. (2) și art.506 alin. (3) CPP RM. După încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată va prelungi ședința, la care va accepta sau va refuza acceptarea acordului respectiv.

În cazul infracțiunii săvârșite prin participație, în situația acceptării acordului de către instanța de judecată, instanța va disjunge cauza, formând un dosar separat (cauza în privința persoanei care a semnat acordul, la etapa urmării penale, va fi disjunsă de către procuror) (art. 504 alin. (7) CPP).

Dacă instanța de fond are în procedura sa mai multe cauze penale în privința mai multor persoane, dintre care, în unele au fost încheiate acorduri de recunoaștere a vinovăției, iar în altele nu, se recomandă să se discute posibilitatea conexării lor într-o singură procedură și examinării lor în procedură specială sau, respectiv, generală, pentru a se exclude pronunțarea mai multor sentințe, care ar putea duce la înrăutățirea situației inculpatului.

După acceptarea de către instanță a procedurii de examinare a cauzei prin acordul de recunoaștere a vinovăției, modificarea învinuirii în sensul agravării ei, prevăzute de art.326 CPP, nu poate avea loc, nici chiar în cazul în care probele cauzei oferă o asemenea posibilitate.

## 2. Examinarea valabilității acordului: procedura de acceptare a acordului de recunoaștere a vinovăției

Învinuitul, inculpatul care pledează vinovat consimte să fie condamnat în afara unui proces de judecată deplin și renunță la un șir de drepturi de care ar fi beneficiat în cadrul unui astfel de proces. Astfel, el renunță la privilegiul său de a nu mărturisi împotriva sa, la dreptul de a confrunța martorii acuzării etc. Acest fapt poate duce la unele consecințe negative (condamnarea unui nevinovat, presiunea de a recunoaște vinovăția etc.). Pentru a evita sau minimaliza aceste pericole, legea stabilește condiții de validare a acordului sau stabilirea unor standarde cărora acordul trebuie să corespundă pentru a fi acceptat.

Din aceste considerente, primind cererea de examinare a cauzei în procedura acordului, judecătorul urmează să stabilească dacă acesta poate fi acceptat. Constatarea validității acordului are loc în cadrul unei ședințe în care instanța, în conformitate cu art.506 CPP, trebuie să stabilească anumite circumstanțe, în mare măsură în baza chestionării inculpatului. Stabilirea acestor circumstanțe, împreună cu informarea inculpatului despre anumite lucruri, au drept scop stabilirea legalității și temeiniciei acordului.

În particular, procedura acceptării acordului are menirea de a stabili îndeplinirea unor cerințe înaintate față de acesta și anume: încheierea benevole și cu bună știință a acordului; existența unei baze faptice pentru încheierea lui; respectarea rigorilor legale înaintate acordului de recunoaștere a vinovăției. Acestea reprezintă condiții care trebuie să fie prezente pentru ca un acord să fie considerat valabil. În acest sens, art.507 alin.1 CPP stabilește că instanța acceptă acordul de recunoaștere a vinovăției în cazul dacă ajunge la concluzia că recunoașterea vinovăției de către inculpat este făcută în mod liber, benevol, conștient, fără presiune sau teamă și admite existența bazei faptice a infracțiunii în legătură cu care inculpatul își recunoaște vinovăția.

Conducându-se de răspunsurile inculpatului, judecătorul, în cumul cu alte circumstanțe urmează să aprecieze dacă acordul corespunde condițiilor de mai sus sau nu. Rolul avocatului constă în asigurarea soluționării pozitive a acceptării acordului.

- *Examinarea respectării condițiilor legale stabilite față de acord (vezi Capitolul I)*
- *Examinarea respectării cerinței caracterului voluntar/benevol a acordului:*

Un act are un caracter voluntar sau benevol atunci când acesta este făcut

de bunăvoie, din proprie inițiativă și nesilit de nimeni. Cerința stabilirii caracterului benevol al recunoașterii vinovăției este vizată de mai multe prevederi legale, dar mai ales de prevederile stabilite de art.506 alin.3 pct.1 și pct.5 lit. d), e), f) CPP.

Necesitatea stabilirii acestei condiții este determinată de mai mulți factori. Fiecare persoană are dreptul de a beneficia de un proces judiciar deplin. Articolul 21 al Constituției RM stabilește că vinovăția unei persoane poate fi stabilită numai în urma unui proces judiciar în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale. Prin încheierea unui acord învinuitul renunță la un șir din aceste garanții, renunță la un șir de drepturi fundamentale pentru asigurarea unui proces judiciar echitabil. Este evident că într-o societate democratică această renunțare poate fi numai în baza legii și de bună voie.

Datorită faptului că, încheind un acord, învinuitul se obligă să facă declarații care ar susține recunoașterea vinovăției, deci declarații care l-ar incrimina, el în așa fel renunță la dreptul de a nu mărturisi împotriva sa. În acest context, cerința caracterului voluntar denotă dreptul etic și politic al unui învinuit de a cere ca acuzarea să nu îl forțeze să contribuie la propria condamnare, dar să fie pregătit să demonstreze vinovăția sa prin probe obiective.

Acordul de recunoaștere a vinovăției nu va fi considerat încheiat benevol de către persoana acuzată dacă recunoașterea vinovăției a fost făcută de aceasta prin aplicarea forței fizice, prin amenințarea cauzării unui prejudiciu (sau prin promisiunea de a înceta un comportament prejudiciabil persoanei acuzate), fie prin oferirea unei promisiuni de a obține un avantaj sau alte promisiuni care sunt prin natura lor improprie, deoarece nu au nici o legătură cu competența procurorului. Nu se consideră promisiuni care invalidează acordul informarea despre consecințele legale ale încheierii acordului cum ar fi reducerea pedepsei, obținerea unei judecăți mai rapide etc.

În acest sens, legea cere ca instanța să constate dacă nu i-a făcut cineva inculpatului alte promisiuni sau asigurări de altă natură pentru a-l influența de a adopta poziția de recunoaștere a vinovăției în cauza respectivă; dacă nu a încercat cineva să-l forțeze pe învinuit, inculpat, sub orice formă, pentru a adopta poziția de recunoaștere a vinovăției în cauza respectivă; dacă inculpatul recunoaște vinovăția din dorință proprie, întrucât el este vinovat

Exemple de influențare voalată de a încheia acord de recunoaștere a vinovăției pot fi următoarele:

- a) înaintarea unei învinuiri fără a fi susținută de probe, sau (uneori) unei

învinuiri mai grave cu atenuarea învinuirii odată cu încheierea acordului;

- b) amenințarea de a înainta unul din tipurile de învinuire descrise în punctele (a);
- c) amenințarea de a cere o sentință mai severă decât se practică în cazuri similare, dacă învinuitul nu pledează vinovat;
- d) orice ofertă, amenințare sau promisiune îndeplinirea căreia nu ține de competența celui care le făcea;
- e) orice prezentare inexactă a unui fapt pertinent.

În cazul constatării unor fapte de acest fel judecătorul trebuie să examineze riguros în ce măsură acestea au influențat caracterul benevol al acordului.

- *Verificarea dacă acordul este încheiat/acceptat cu bună știință*

Această condiție cere ca instanța să stabilească dacă inculpatul înțelege pe deplin specificul procedurii date și că este conștient de consecințele încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției.

În primul rând, instanța trebuie să stabilească capacitatea intelectuală a inculpatului de a participa plenar la procedura de acceptare a acordului și de a înțelege consecințele acesteia. Astfel, instanța urmează să constate dacă inculpatul a fost recent supus unui tratament pentru vreo afecțiune mintală sau de dependență de droguri sau de alcool, sau dacă nu se află în timpul ședinței sub influența drogurilor, medicamentelor sau băuturilor alcoolice de orice natură. În cazul în care răspunsul este afirmativ, se concretizează, întrebându-i pe apărător și inculpat dacă inculpatul este capabil de a-și expune și adopta poziția sa.

În al doilea rând, instanța trebuie să constate dacă inculpatul a avut posibilitate de a face o decizie cu bună știință în privința recunoașterii vinovăției. Aceasta depinde de cunoașterea circumstanțelor acuzației care îi este adusă și cunoașterea consecințelor judecării cauzei în procedura de recunoaștere a vinovăției. Astfel, instanța constată dacă inculpatul a primit ordonanța de punere sub învinuire și rechizitoriul și dacă le-a discutat cu apărătorul său; dacă inculpatul înțelege condițiile acordului cu privire la poziția sa; dacă în cazul în care acordul încheiat se referă la o infracțiune gravă, inculpatul înțelege că recunoaște învinuirea de comitere a unei infracțiuni grave; dacă a luat cunoștință de materialele și probele administrate în cauză.



În privința consecințelor acceptării procedurii de judecare în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției, inculpatul este informat de către instanță despre sancțiunea maximă posibilă prevăzută de lege și orice sancțiune minimă obligatorie pentru infracțiunea respectivă; despre posibilitatea executării unei pedepse reale cu închisoare dacă încalcă condițiile pedepsei condiționate; despre faptul că, prin încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, inculpatul se privează de dreptul la judecată în procedura deplină, cu respectarea prezumției nevinovăției și altor drepturi, inclusiv obligația de a face declarații, sub jurământ și că, dacă depune declarații false, acestea pot fi ulterior folosite într-un alt proces împotriva lui pentru depunere de declarații false; despre posibilitatea obligării inculpatului să compenseze părții vătămate prejudiciul cauzat, precum și cheltuielile judiciare; despre privarea de dreptul de a contesta sentința în ceea ce privește aspectele de fapt. La fel, instanța urmează să informeze inculpatul că odată acceptat acordul nu poate fi retras în mod automat de către acesta.

Dacă instanța se îndoiește că inculpatul înțelege drepturile sale și alte momente despre care el trebuie notificat (mai ales din cauza vârstei sau gradului de inteligență), inculpatul poate fi rugat să repete instanței, cu cuvintele proprii, informația despre drepturile sale sau alte momente. Capacitatea de înțelegere redusă nu constituie un argument de respingere a acordului. Instanța trebuie să întreprindă alți pași (de exemplu, chestionarea apărătorului) dacă e necesar pentru a se asigura că inculpatul pledează cu înțelegerea perfectă a consecințelor. În așa fel, instanța stabilește gradul de înțelegere a inculpatului reieșind din toate circumstanțele cazului, decât bazându-se în exclusivitate pe declarațiile ulterioare ale inculpatului.

- *Existența bazei faptice pentru acuzare (existența probelor suficiente ce ar confirma condamnarea) necesare pentru respectarea condițiilor legale stabilite față de acord*

În pofida recunoașterii benevole și cu bună știință a vinovăției, instanța nu trebuie să adopte o hotărâre de acceptare a acordului până când nu efectuează o cercetare care ar convinge-o că există o bază faptică pentru o asemenea declarație. Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției se admite doar cu condiția că vinovăția învinuitului, inculpatului în săvârșirea infracțiunii respective este dovedită prin probe pertinente, concludente și utile, administrate în conformitate cu legislația procesuală penală.

Această condiție este impusă pentru a preveni situațiile în care persoanele acuzate, din diferite motive, acceptă recunoașterea vinovăției fără să fi săvârșit fapta pe care o recunosc. Pe lângă aceasta, stabilirea unei baze faptice ajută judecătorul în constatarea caracterului benevol al recunoașterii vinovăției, facilitează examinarea unei eventuale cereri de recurs și reabilitarea inculpatului.

Legea nu stabilește explicit până la ce limită trebuie judecătorul să cerceteze și să stabilească existența unei baze faptice pentru declarația de recunoaștere a vinovăției. Aceasta se face prin audierea obligatorie a inculpatului care trebuie să recunoască vinovăția în privința tuturor circumstanțelor indicate în actul de acuzare. Simpla recunoaștere a vinovăției, fără relatarea concretă a circumstanțelor de fapt nu poate servi ca bază pentru acceptarea unui acord. Totuși, în afară de audierea obligatorie a inculpatului, decizia despre baza faptică trebuie să se bazeze și pe alte cercetări cum ar fi examinarea materialelor din cauza penală, chestionarea procurorului în privința probelor administrate.

Instanța de judecată este obligată să pună la baza sentinței de condamnare, pe lângă declarația de recunoaștere a vinovăției, și alte probe acceptate de inculpat. În sentință urmează a fi descrise laconic probele învinuirii, care, în ansamblu, confirmă declarațiile inculpatului.

Baza faptică se consideră a fi inadecvat stabilită când lipsesc probe pentru oricare dintre elementele constitutive ale infracțiunii. Probele prezentate trebuie să dovedească, în afara oricărui dubiu rezonabil, faptul că inculpatul a săvârșit infracțiunea.

### **3. Decizia privind acceptarea acordului**

În urma examinării acordului sub aspectele indicate mai sus, judecătorul poate să-l accepte sau să îl respingă. În cazul în care instanța este convinsă de veridicitatea răspunsurilor date de inculpat în ședința de judecată și ajunge la concluzia că recunoașterea vinovăției de către inculpat este făcută în mod liber, benevol, conștient, fără presiune sau teamă, confirmată și prin declarația separată a apărătorului că acordul de recunoaștere a vinovăției de către învinuit, inculpat a fost examinat de el personal, că procedura de încheiere a fost respectată și că recunoașterea vinovăției de către inculpat rezultă din înțelegerea lor confidențială anticipată, instanța acceptă acordul de recunoaștere a

vinovăției și admite baza faptică a infracțiunii în legătură cu care inculpatul își recunoaște vinovăția.

Soluția instanței în privința acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției se consemnează în procesul-verbal prin încheiere.

Dacă, în timpul dezbaterilor judiciare sau deliberării, au apărut circumstanțe care impun reîncadrarea faptelor săvârșite de inculpat în baza unui articol care prevede o infracțiune mai ușoară, achitarea sau încetarea procesului penal (art.275 CPP), instanța de judecată va relua examinarea cauzei și, după audierea participanților, va anula încheierea protocolară privind acceptarea acordului și va dispune examinarea cauzei în procedură deplină.

## **5. Judecarea în primă instanță a cauzei în cazul respingerii acordului de recunoaștere a vinovăției**

Dacă instanța respinge acordul, ea urmează să motiveze temeiurile care au stat la baza acestei decizii. Încheierea privind refuzul de a accepta acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi atacată de părțile care au semnat acordul cu recurs în termen de 24 de ore, despre ce ele fac declarație îndată după pronunțarea încheierii. În cazul în care părțile care au semnat acordul, după pronunțarea încheierii, declară că nu vor ataca încheierea respectivă, instanța dispune judecarea cauzei în procedură deplină conform prevederilor generale. Dacă martorii s-au prezentat potrivit citațiilor și dacă procesul poate avea loc, instanța judecă cauza în procedură deplină imediat.

Examinarea recursului împotriva încheierii de respingere a acordului de recunoaștere a vinovăției se face de prioritate și cu respectarea condițiilor generale pentru judecarea în recurs. Instanța de recurs urmează să constate legalitatea și temeinicia încheierii instanței de fond prin prisma criteriilor de validare a acordului de recunoaștere a vinovăției. În cazul respingerii recursului cauza se va judeca în primă instanță conform procedurii generale. În cazul că recursul este considerat întemeiat, instanța de recurs casează încheierea și dispune trimiterea cauzei la rejudecare instanței de fond.

Instanța nu poate, în mod arbitrar, să respingă un acord. Apărătorul în astfel de cazuri urmează să se conducă de condițiile examinate în acest capitol pentru a întocmi recursul împotriva unei hotărâri de respingere a acordului.

## 6. Judecarea în primă instanță a cauzei în cazul acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției

Odată ce a acceptat acordul, instanța procedează la dezbaterile judiciare privitor la măsura de pedeapsă. Dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului care pot lua încă o dată cuvântul în formă de replică. După terminarea dezbaterilor judiciare, președintele ședinței acordă ultimul cuvânt inculpatului.

Deliberarea și adoptarea sentinței are loc conform regulilor generale, ținându-se cont de derogările stabilite de către această procedură.

În partea introductivă a sentinței, trebuie făcută mențiunea despre judecarea cauzei în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției.

În partea descriptivă a sentinței trebuie să fie inclus:

- a) descrierea faptei prejudiciabile recunoscută de inculpat și considerată ca fiind dovedită, indicându-se modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii;
- b) probele prezentate de procuror și acceptate de inculpat pe care se întemeiază sentința;
- c) indicațiile asupra circumstanțelor care atenuează sau agravează răspunderea;
- d) încadrarea juridică a faptei pentru care se condamnă inculpatul;
- e) motivarea pedepsei stabilite;
- f) soluționarea chestiunilor legate de condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, dacă este cazul;
- g) motivele pe care este întemeiată hotărârea instanței cu privire la acțiunea civilă sau la repararea pagubei materiale cauzate de infracțiune, precum și la cheltuielile judiciare.

Judecătorul trebuie să stabilească pedeapsa în urma acordului încheiat folosind standarde similare acelor care le-ar fi aplicat în cazul stabilirii pedepsei în urma unui proces deplin: nevoia inculpatului într-un tratament corecțional; circumstanțele cazului, cooperarea inculpatului și cerințele aplicării legii.

La stabilirea pedepsei, individualizarea acesteia se efectuează, reieșindu-se din limita maximă a celei mai aspre pedepse prevăzute de legea penală pentru infracțiunea respectivă, reduse cu o treime. Instanța urmează să stabilească pedeapsa din limitele obținute, aplicând prevederile art.75-79 din Codul penal.

La stabilirea pedepsei minorilor în baza acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța va ține cont de prevederile art.70 alin. (3) CP și le va stabili termenul pedepsei din maximul sancțiunii, prevăzute de legea penală, reduse la jumătate, apoi va aplica prevederile art.80 CP. La stabilirea pedepsei minorilor, în baza acordului de recunoaștere a vinovăției, pentru pregătirea de infracțiune, instanța, va aplica prevederile art.70 alin. (3) CP și le va reduce pedeapsa la jumătate din maximul ei, apoi o va reduce cu 1/3 și rezultatul obținut îl va reduce la jumătate (art.81 alin.(2) CP). La stabilirea pedepsei minorilor în baza acordului de recunoaștere a vinovăției pentru tentativă de infracțiune, se vor aplica aceleași reguli și se va reține că pedeapsa nu poate depăși 3/4 din maximul celei mai aspre pedepse (art. 81 alin.(3) CP).

La examinarea cauzei în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată se va pronunța asupra acțiunii civile (inclusiv asupra prejudiciului moral) numai în cazul în care inculpatul o recunoaște integral. Dacă inculpatul nu recunoaște acțiunea civilă sau o recunoaște parțial, instanța va proceda în modul prevăzut de art.225 alin (3) CPP.

## **7. Atacarea cu recurs a sentinței în cazul acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției**

Încheierea și acceptarea acordului de recunoaștere a vinovăției presupune acceptarea de către inculpatul a bazei faptice incriminate acestuia. Drept urmare, sentința pronunțată în cadrul acestei proceduri poate fi atacată cu recurs, invocându-se doar erorile procesuale și măsura de pedeapsă stabilită.

Erorile procesuale constituie încălcările procesuale admise la încheierea sau la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției. Inculpatul nu are dreptul de a invoca în favoarea sa defectele de procedură cu caracter extrajudiciar; adică îi este interzis de a revendica legalitatea actelor procedurale efectuate de organele de urmărire. Astfel, de exemplu, inculpatului îi va fi interzis să susțină că învinuirea nu a fost înaintată în forma corespunzătoare, că probele de acuzare ar fi fost obținute ilegal, că el a fost reținut ilegal etc. Excepție pot fi acele încălcări care au determinat ca acordul să nu fie încheiat benevol sau cu bună știință. La fel, inculpatul poate înainta revendicări ce țin de încălcarea drepturilor fundamentale ale omului care sunt incompatibile cu condamnarea pronunțată (de exemplu, interdicția de a condamna de două ori pentru aceeași faptă, interdicția de a condamna pentru o faptă neprevăzută de lege).

Recursul se judecă de către instanța ierarhic superioară în conformitate cu prevederile art.447 și 448 CPP.

## **8. Înainte de a trece la alt dosar**

Odată ce a fost finalizat un dosar, este recomandabil ca avocatul să facă o evaluare finală. Dacă a fost vorba de acordul de recunoaștere a vinovăției, avocatul poate evalua cât de bine s-a informat despre cazul dat înainte de a lua decizia că un acord ar fi potrivit, a reușit să prezică corect rezultatul final, ce a mers altfel decât a fost prezis etc.

Rezultatul unui astfel de exercițiu va fi o creștere profesională care va fi simțită în cazurile ulterioare în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției. Este important ca învățătura și creșterea profesională să vină atât din succesele obținute, cât și din eșecuri.

## BIBLIOGRAFIE:

1. Drept procesual penal, Manual pentru universități, Chișinău 2005;
2. Comentariu la Codul de procedură penală, Chișinău 2005;
3. Plenul Curții Supreme de Justiție, Hotărâre privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, dec. 2009;
4. V. Rotaru, Acordul de Recunoaștere a vinovăției, Studiu, CEP USM, Chișinău 2004;
5. *ABA Standards for Criminal Justice: Pleas of Guilty*, Third Edition, Washington, 1999, ([http://www.americanbar.org/content/dam/aba/publications/criminal\\_justice\\_standards/pleas\\_guilty.authcheckdam.pdf](http://www.americanbar.org/content/dam/aba/publications/criminal_justice_standards/pleas_guilty.authcheckdam.pdf));
6. A.D. Fenbury, *Client's instructions. Pre-trial negotiations, alternative pleas, în Plea bargaining? Plea taking? Plea changing?*, seminar papers published by The Law Society of Western Australia Park printing co, Victoria park, WA 1984;
7. Arnold Enker, Perspectives on plea bargaining, pag 108-119, în Task Force report: the courts. Publisher: Washington, For sale by the Supt. of Docs., U.S. Govt. Print. Off., 1967;
8. Heumann Milton, Plea bargaining: the experience of prosecutors, judges, and defense attorneys, the university of Chicago Press, Chicago, 1978;
9. Jonathan D. Casper, American criminal justice: the defendant's perspective Publisher: Englewood Cliffs, N.J., Prentice Hall, 1972;
10. Albert W. Alschuler, The defense Attorney's role in Plea Bargaining The Yale law journal. Publisher: New Haven, Yale Law Journal Co. vol. 84, no. 6, 1975, pag. 1179-1314;
11. Leonard R. Mellon, *Measuring evidentiary strength of criminal cases* în Criminal justice research: new models and findings / edited by Barbara Raffel Price and Phyllis Jo Baunach. Publisher: Beverly Hills, Calif. : Sage Publications, c1980. Description: 143 p., 22 cm. Series: Sage research progress series in criminology ; v. 16, pag. 89-99;
12. Rebecca Hollander-Blumoff, 2 Harv. Negotiation L. Rev. 115 Harvard Negotiation Law Review, Spring, 1997, Note GETTING TO "GUILTY": PLEA BARGAINING AS NEGOTIATION;
13. Criminal Practice and Procedure in the District Court of Maryland, Chapter 9, Plea-bargaining and plea agreements, Editor: Maureen L. Rowland, Esq. The Maryland Institute for Continuing Professional Education of Lawyers, Inc., 1997;
14. Settlement and plea bargaining / editor, Mary Frances Edwards; assistant editor, Kristine L. Meyer, Washington, D.C.,: ATLA Education Fund, 1981;

**HOTĂRÎREA PLENULUI  
CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA**

**Privind judecarea cauzelor penale în procedura  
acordului de recunoaștere a vinovăției**

**nr.6 din 24.12.2010**

*Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2011, nr.5, pag.4*

În legătură cu apariția în practica judiciară a unor probleme legate de procedura încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției și examinarea cauzelor penale în cazul încheierii unui asemenea acord, având ca scop unificarea practicii în acest sens, în conformitate cu prevederile art.2 lit.e) și art.1.6 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție și art.39 pct.5) din Codul de procedură penală, Plenul Curții Supreme de Justiție oferă următoarele explicații.

1. Acordul de recunoaștere a vinovăției este o tranzacție încheiată între procuror, învinuit sau, după caz, inculpat care și-a dat consimțământul de a recunoaște vina în schimbul unei pedepse reduse.

Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției are ca scop soluționarea cauzei penale cât mai rapidă și eficientă, cu minimum de cheltuieli materiale și umane, cu respectarea înaltelor standarde ale justiției într-o societate democratică.

1.1. Acordul de recunoaștere a vinovăției se întocmește în scris, cu participarea obligatorie a apărătorului, învinuitului sau inculpatului, și numai în cazul infracțiunilor ușoare, mai puțin grave și grave.

1.2. Articolul 504 alin.(1), (2) și articolul 508 CPP stabilesc care persoane participă în mod obligatoriu la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției și la dezbateri, din care considerente consimțământul părții vătămate sau civile la încheierea acordului nu se cere.

1.3. Instanțelor judecătorești le este interzis să participe la discuții de recunoaștere a vinovăției (art.504 alin.(1), (2) și (3) CPP).

2. Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi inițiat de către procuror, precum și de către învinuit, inculpat, care și-a dat consimțământul de a-și recunoaște vina în schimbul unei pedepse reduse, și apărătorul său și reprezintă



o tranzacție încheiată între aceste persoane în orice moment după punerea sub învinuire până la începerea cercetării judecătorești (art.504 alin.(5), (6) CPP).

2.1. Dacă propunerea de a încheia acordul de recunoaștere a vinovăției a fost făcută conform prevederilor art.66 alin.(2) pct.10) CPP, de către învinuit, inculpat și apărătorul său, însă procurorul refuză să încheie un astfel de acord, refuzul urmează să fie confirmat prin ordonanță motivată, a cărei legalitate va putea fi contestată judecătorului de instrucție conform art.313 CPP, cu respectarea procedurii prealabile.

2.2. Procedura acordului de recunoaștere a vinovăției se aplică atât la urmărirea penală, cât și la judecarea cauzelor privind infracțiunile săvârșite de persoanele juridice, cu derogările și completările stipulate în art.521 CPP.

3. În cazul în care procurorul a hotărât să inițieze procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, el este obligat să se adreseze cu această inițiativă învinuitului, inculpatului și apărătorului.

La inițierea de către procuror a acordului de recunoaștere a vinovăției, acesta va lua în considerație cerințele stipulate în art.505 alin.(1) CPP, după care se va adresa apărătorului și învinuitului, inculpatului cu o astfel de inițiativă (propunere).

4. La rândul său, apărătorul, în condiții confidențiale și accesibile, va discuta cu învinuitul, inculpatul despre toate drepturile procesuale și obligațiile prevăzute de art.505 alin.(2) și art.506 alin.(3) CPP.

Îndeplinirea acestor obligații de către apărător reprezintă principala condiție pentru ca învinuitul, inculpatul să înțeleagă și să decidă cu buna-știință asupra încheierii sau refuzului de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției.

5. Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției se admite doar cu condiția că vinovăția învinuitului, inculpatului în săvârșirea infracțiunii respective este dovedită prin probe pertinente, concludente și utile, administrate în conformitate cu legislația procesuală penală.

5.1. Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi încheiat atât la urmărirea penală, după punerea persoanei sub învinuire, cât și în instanța de judecată, până la începerea cercetării judecătorești (art.504 alin.(6) CPP RM).

În cazul infracțiunii săvârșite prin participare, cauza în privința persoanei care a semnat acordul, la etapa urmăririi penale, va fi disjunctă de către procuror; în situația acceptării acordului de către instanța de judecată, instanța însăși va disjunctă cauza, formând un dosar separat (art.504 alin.(7) CPP).

5.2. Dacă instanța de fond are în procedura sa mai multe cauze penale în

privința mai multor persoane, dintre care, în unele au fost încheiate acorduri de recunoaștere a vinovăției, iar în altele nu, se recomandă să se discute posibilitatea conexării lor într-o singură procedură și examinării lor în procedură specială sau, respectiv, generală, pentru a se exclude pronunțarea mai multor sentințe, care ar putea duce la înrăutățirea situației inculpatului.

În atare situație, prezența acordului de recunoaștere a vinovăției instanța o poate considera ca circumstanță atenuantă (art.76 alin.(2) CP RM).

**6.** Acordul de recunoaștere a vinovăției trebuie să fie aprobat de către procurorul ierarhic superior, care, la rândul său, este obligat să verifice respectarea legii la încheierea acestuia.

Noțiunea de procuror ierarhic superior este reglementată de art.6 pct.37) Cod de procedură penală coroborat cu art.51-53 Cod de procedură penală și art.31 din Legea cu privire la Procuratură.

**7.** În cazul inițierii de către procuror, inculpat sau apărător a acordului de recunoaștere a vinovăției în ședința de judecată, până la începerea cercetării judecătorești, instanța judecătorească este obligată să facă o întrerupere și să le acorde un termen pentru încheierea acordului în formă scrisă, cu respectarea prevederilor art.505 alin.(2) și art.506 alin.(3) CPP RM. După încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată va prelungi ședința, la care va accepta sau va refuza acceptarea acordului respectiv.

**8.** Acordul de recunoaștere a vinovăției de către învinuit, inculpat se întocmește în formă scrisă și trebuie să conțină răspunsurile învinuitului, inculpatului la fiecare întrebare specificată în art.505 alin.(2) și art.506 alin.(3) CPP RM.

Fiecare răspuns trebuie să fie consemnat de învinuit, inculpat. Concomitent, acordul de recunoaștere a vinovăției trebuie să fie semnat de procuror, învinuit, inculpat și apărătorul acestuia astfel ca semnăturile să fie pe fiecare pagină a acordului.

**9.** Apărătorul certifică separat, în scris, declarația că acordul de recunoaștere a vinovăției de către învinuit, inculpat a fost examinat de el personal, că procedura de încheiere a lui, prevăzută de art.505 CPP, a fost respectată și că recunoașterea vinovăției de către învinuit, inculpat rezultă din înțelegerea lor confidențială anticipată și certificatul respectiv se anexează la acord.

**10.** În cadrul examinării acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată va verifica dacă acordul a fost încheiat în cadrul legii, în mod benevol, cu participarea părților, inclusiv a reprezentantului legal în cazul minorului, dacă există suficiente probe pentru a-l condamna.

11. Acordul de recunoaștere a vinovăției se examinează de către instanța judecătorească în ședință publică, cu excepția cazurilor în care, conform legii, ședința poate fi închisă. Ședința de judecată se desfășoară cu respectarea prevederilor art.354, 356 și 361 CPP RM.

12. Potrivit art.66 CPP, drepturile învinuitului, inculpatului minor se exercită și de reprezentantul lui legal: acesta din urmă, potrivit alin.(2) pct.11) din același articol, are dreptul să accepte o procedură specială de urmărire penală și de judecare a cauzei, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală, în cazul recunoașterii vinovăției.

13. La încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției cu persoana minoră, aceasta trebuie să fie asistată de reprezentantul său legal, recunoscut în această calitate în modul prevăzut de lege, precum și de pedagog sau, după caz, de psiholog, care vor semna pe fiecare pagină a acordului și declarația făcută de minor în ședința de judecată.

14. Atunci când inculpatul (reprezentantul legal al inculpatului minor) nu susține acordul de recunoaștere a vinovăției, el are dreptul să renunțe la declarația sa privitor la infracțiunea pentru care a fost pus sub învinuire. În acest caz, instanța dispune judecarea cauzei în procedură deplină.

15. Părțile sau una din părți au dreptul să refuze încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției până la acceptarea de către instanță a procedurii de examinare a cauzei prin acordul de recunoaștere a vinovăției (art.507 alin.(1) CPP).

Refuzul urmează să fie argumentat, iar instanța de judecată se va pronunța asupra lui prin încheiere motivată.

15.1. După acceptarea de către instanță a procedurii de examinare a cauzei prin acordul de recunoaștere a vinovăției, modificarea învinuirii în sensul agravării ei, prevăzute de art.326 CPP, nu poate avea loc, nici chiar în cazul în care probele cauzei oferă o asemenea posibilitate.

16. În cazul neacceptării de către instanța judecătorească a acordului de recunoaștere a vinovăției, încheierea privind refuzul de a accepta acordul poate fi atacată de părțile care au semnat acordul cu recurs în termen de 24 de ore, despre ce ele fac declarație îndată după pronunțarea încheierii. Dacă părțile menționate declară ca nu vor ataca încheierea respectivă, instanța dispune judecarea cauzei în procedură deplină conform prevederilor Codului de procedură penală. Dacă martorii s-au prezentat potrivit citațiilor și dacă procesul poate avea loc, instanța, în același complet, judecă cauza în procedură deplină imediat.

17. În cazul adoptării de către instanță a încheierii de acceptare a acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța procedează la dezbaterile judiciare privitor numai la măsura de pedeapsă. Dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului care sunt în drept să ia încă o dată cuvântul în formă de replică.

18. Dacă, în timpul dezbaterilor judiciare sau deliberării, au apărut circumstanțe care impun recalificarea faptelor săvârșite de inculpat în baza unui articol care prevede o infracțiune mai ușoară, achitarea sau încetarea procesului penal (art.275 CPP), instanța de judecată va relua examinarea cauzei și, după audierea participanților, va anula încheierea protocolară privind acceptarea acordului și va dispune examinarea cauzei în procedură deplină.

19. În cazul în care instanța de recurs, la judecarea recursului, declarat în conformitate cu art.507 alin.(3) CPP, constată ilegalitatea încheierii atacate, ea dispune trimiterea cauzei la rejudecare în instanță de fond.

20. Sentința de condamnare în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției se adoptă în condițiile art.393, 394 și 399 CPP, cu derogările din art.509 CPP.

Concomitent cu aceasta, instanța trebuie să soluționeze și chestiunile menționate în art.397 și 398 CPP.

21. **Partea introductivă** a sentinței, în afară de datele expuse în art.393 CPP, conține mențiunea despre judecarea cauzei prin acordul de recunoaștere a vinovăției.

**Partea descriptivă** a sentinței trebuie să cuprindă:

- descrierea faptei prejudiciabile recunoscute de inculpat și considerate ca fiind dovedită, indicându-se modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii;
- probele prezentate de procuror și acceptate de inculpat pe care se întemeiază sentința;
- indicațiile asupra circumstanțelor care atenuează sau agravează pedeapsa;
- încadrarea juridică a faptei pentru care se condamnă inculpatul;
- motivarea pedepsei stabilite;
- soluționarea chestiunilor legate de condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, dacă este cazul;
- motivele pe care este întemeiată hotărârea instanței cu privire la acțiunea civilă sau la repararea pagubei materiale cauzate de infracțiune, precum și la cheltuielile judiciare.

21.1. În orice caz, instanța judecătorească este obligată să pună la baza sentinței de condamnare, pe lângă declarația de recunoaștere a vinovăției, și alte probe acceptate de inculpat.

Urmează a fi descrise laconic probele învinuirii, care, în ansamblu, confirmă declarațiile inculpatului.

21.2. La examinarea cauzei în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată se va pronunța asupra acțiunii civile (inclusiv asupra prejudiciului moral) numai în cazul în care inculpatul o recunoaște integral.

Dacă inculpatul nu recunoaște acțiunea civilă sau o recunoaște parțial, instanța va proceda în modul prevăzut de art.225 alin.(3) CPP.

22. Potrivit art.80 CP, în cazul în care instanța acceptă acordul de recunoaștere a vinovăției, pedeapsa pentru infracțiunea imputată se reduce cu o treime din pedeapsa maximă prevăzută pentru această infracțiune. Concomitent, urmează să se țină cont de faptul că legea nu interzice aplicarea prevederilor art.79 și 90 CP.

23. La stabilirea pedepsei minorilor în baza acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța va ține cont de prevederile art.70 alin.(3) CP și le va stabili termenul pedepsei din maximul sancțiunii, prevăzute de legea penală, reduse la jumătate, apoi va aplica prevederile art.80 CP.

La stabilirea pedepsei minorilor în baza acordului de recunoaștere a vinovăției pentru pregătirea de infracțiune, instanța, la fel, va aplica prevederile art.70 alin.(3) CP și le va reduce pedeapsa la jumătate din maximul ei, apoi o va reduce cu 1/3 și rezultatul obținut îl va reduce la jumătate (art.81 alin.(2) CP).

La stabilirea pedepsei minorilor în baza acordului de recunoaștere a vinovăției pentru tentativă de infracțiune, se vor aplica aceleași reguli și se va reține că pedeapsa nu poate depăși 3/4 din maximul celei mai aspre pedepse (art.81 alin.(3) CP).

24. Interdicțiile articolului 34 CP (recidiva) nu se aplică la săvârșirea infracțiunilor de către minori și pedeapsa se va stabili conform regulilor generale.

În cazul infracțiunilor ușoare și/sau mai puțin grave, instanța judecătorească este în drept să aplice prevederile art.54, 55, 57, 58 CP.

24.1. În cazul în care, drept urmare a aplicării beneficiilor acordului de recunoaștere a vinovăției, pedeapsa stabilită va fi sub limitele minime prevăzute la art.82 alin.(2) CP, inculpatului i se va stabili pedeapsa ținându-se cont de prevederile legale mai favorabile lui.

25. Conform art.521 alin.(4) CPP, împotriva reprezentantului legal sau,

după caz, reprezentantului desemnat al persoanei juridice față de care se efectuează urmărirea penală, în cazul infracțiunilor stipulate în art.21 alin.(4) CP, se pot lua, în această calitate, numai măsuri de constrângere aplicabile martorului, stipulate în art.197 alin.(2) pct.1)-3) CPP (obligarea de a se prezenta; aducerea silită; amenda judiciară, care se aplică exclusiv de către instanța de judecată, în conformitate cu art.201 CPP).

Dacă reprezentantul legal sau reprezentantul desemnat al persoanei juridice reprezintă persoana juridică în calitate de învinuit, atunci procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi aplicată și în privința persoanei juridice.

**26.** Sentința adoptată în condițiile art.509 CPP poate fi atacată cu recurs, invocându-se doar erorile procesuale și măsura de pedeapsă stabilită (art.509 alin.(6) CPP).

Erori procesuale constituie încălcările procesuale admise la încheierea sau la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției (cap.III din Codul de procedură penală).

Critica de către partea apărării a vinovăției stabilite de instanță nu poate servi drept temei de casare a sentinței de condamnare, cu dispunerea rejudecării cauzei, deoarece un asemenea temei nu este prevăzut de legislație (art.509 CPP RM).

**PREȘEDINTELE CURȚII  
SUPREME DE JUSTIȚIE  
Chișinău, 24 decembrie 2010.  
Nr. 6**

**Ion MURUIANU**



Opinia autorului este o opinie proprie, bazată pe experiență și viziuni personale.  
Opinia expusă de autor nu reflectă neapărat poziția oficială a Uniunii Avocaților din  
Republica Moldova.